



MAGYARORSZÁG HIVATALOS LAPJA
2021. július 21., szerda

Tartalomjegyzék

11/2021. (VII. 21.) NVTNM rendelet	Az URBS PRO PATIENTE Egészségügyi Fejlesztő és Üzemeltető Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság tulajdonosi joggyakorlójának kijelölése érdekében az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről szóló 1/2018. (VI. 25.) NVTNM rendelet módosításáról	6420
24/2021. (VII. 21.) AB határozat	A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 187. § (1) bekezdés b) pontjával kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvényellenesség megállapításáról	6421
2/2021. BJE határozat	A Kúria büntető jogegységi határozata	6434
7/2021. PJE határozat	A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény szerződésátruházási szabályainak érvényesüléséről	6443
1493/2021. (VII. 21.) Korm. határozat	A Dadi Református Egyházközség Általános Művelődési Központja tornacsarnokának megépítéséhez és a kapcsolódó beruházásokhoz szükséges támogatásról	6456

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter 11/2021. (VII. 21.) NVTNM rendelete az URBS PRO PATIENTE Egészségügyi Fejlesztő és Üzemeltető Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság tulajdonosi joggyakorlójának kijelölése érdekében az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről szóló 1/2018. (VI. 25.) NVTNM rendelet módosításáról

Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény 71. § (2) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 144. § 1. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** Az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről szóló 1/2018. (VI. 25.) NVTNM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. melléklete az 1. melléklet szerint módosul.
- 2. §** A Rendelet 2. melléklet XX. pontjában az „Állami Egészségügyi Ellátó Központ” szövegrész helyébe az „Országos Kórházi Főigazgatóság” szöveg lép.
- 3. §** Hatályát veszti a Rendelet 1. melléklet IV. pontjában foglalt táblázat 9. sora.
- 4. §** Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Mager Andrea s. k.,
nemzeti vagyon kezeléséért felelős
tárca nélküli miniszter

1. melléklet a 11/2021. (VII. 21.) NVTNM rendelethez

A Rendelet 2. melléklete a következő XXII. ponttal egészül ki:

„XXII. Tulajdonosi joggyakorló: az Országos Mentális, Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet

	A	B	C
	Állami tulajdonban álló gazdasági társaság neve	Céggjegyzékszám	Tulajdonosi joggyakorlás időtartamának vége
1.	URBS PRO PATIENTE Egészségügyi Fejlesztő és Üzemeltető Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	01-09-340507	2022. december 31.

VII. Az Alkotmánybíróság döntései

Az Alkotmánybíróság 24/2021. (VII. 21.) AB határozata a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 187. § (1) bekezdés b) pontjával kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Handó Tünde, dr. Pokol Béla, dr. Salamon László és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Országgyűlés az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének sérelmét okozó mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 187. § (1) bekezdés b) pontjával összefüggésben nem a normavilágosság alkotmányos követelményének megfelelően szabályozta a cselekmény elkövetési magatartását.
Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2022. március hó 31. napjáig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 187. § (1) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Németh László (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Baltay Levente ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján kérte a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 187. § (1) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] A Btk. kifogásolt rendelkezése szerint, aki ellenszolgáltatásért vagy rendszeresen az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenységet jogosulatlanul fejt ki, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az indítványozó álláspontja szerint a Btk. kifogásolt rendelkezése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XII. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (4) bekezdésével.
- [3] Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés nem tesz eleget a normavilágosság követelményének, mert nem egyértelműen körülhatárolt magatartást szankcionál. A pszichoterápia fogalmát az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 103. §-a határozza meg. Az indítványozó szerint a pszichoterápia fogalom önmagában nem kellően meghatározott, de a Btk.-ban foglalt büntető tényállás által tartalmazott bizonytalan fogalmakkal (pl. „körébe tartozó”, „jogosulatlanul”) együtt olvasva további bizonytalanságot okoz. Az indítványozó szerint a Btk. kifogásolt rendelkezése nem alkalmas arra, hogy abból a szankcionált magatartás a jogalkalmazó számára határozottan, világosan és körülhatároltan kiderüljön.
- [4] Az indítványozó az Alaptörvény XII. cikkével összefüggésben kifejtette, hogy a munka és foglalkozás szabad megválasztásához fűződő jog korlátozottsága azáltal valósul meg, hogy a jogalkotó egy, a munkavégzés körébe tartozó magatartást rendel büntetni. Ugyanis a támadott rendelkezés szerint a „szakképesítéshez kötött gyakorlat körébe tartozó tevékenység” jogosulatlan kifejtése büntetendő. Az indítványozó álláspontja szerint nem egyértelmű, hogy a jogalkotó csak a formálisan is végzettségi követelményekhez kötött munkakörök végzettség nélküli ellátását rendeli büntetni, vagy bármely olyan foglalkozás üzését, amely megfeleltethető az Eütv. pszichoterápia-definíciójának, de nem szükséges hozzá az előírt végzettség. Hivatkozott továbbá a vállalkozáshoz

való jog sérelmére azzal összefüggésben, hogy mivel tevékenységét vállalkozás formájában végzi, a támadott rendelkezés bizonytalanná teszi, hogy ezen vállalkozását folytathatja-e, vagy tevékenységét azonnal meg kell szüntetni.

- [5] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt nullum crimen és nulla poena sine lege elvek sérelme kapcsán az indítványozó hivatkozott arra, hogy a Btk. támadott rendelkezése alapján nem dönthető el egyértelműen, hogy kik a norma címzettjei, és milyen magatartástól kell tartózkodniuk, így nem láthatják előre magatartásuk lehetséges következményeit. Az indítványozó nem vitatta, hogy mások egészséghez való alapvető joga védelme érdekében szankcionálhatók azok a mentális segítő szakmák szabályaival ellentétes, tudományosan megalapozatlan tevékenységek, amelyek kifejezetten károsak lehetnek az azt igénybe vevők egészségére. Az indítványozó álláspontja szerint azonban a szükségesség és az arányosság feltételei nem teljesülnek. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy semmi nem utal arra, hogy a jogalkotó vizsgálta volna, hogy a büntetőjog eszközei a legmegfelelőbbek és a legszükségesebbek a kitűzött cél elérésére. Véleménye szerint a kifogásolt Btk. tényállás – bizonytalan és homályos megfogalmazása miatt – szubjektív alapjog-korlátozást valósít meg, a korlátozás tartalma azonban nem állapítható meg egyértelműen, amely a szubjektív korlátozást aránytalanná teszi.
- [6] 2. Az eljárás során az igazságügyi miniszter az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján amicus curiae beadványt terjesztett elő.

II.

- [7] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:
 „B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”
 „XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”
 „XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”
- [8] 2. A Btk. támadott rendelkezése:
 „Kuruzslás
 187. § (1) Aki ellenszolgáltatásért vagy rendszeresen
 b) az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat [...] körébe tartozó tevékenységet jogosulatlanul fejt ki, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”
- [9] 3. Az Eütv. érintett rendelkezése:
 „103. § (1) A pszichoterápia többféle módszeren alapuló, tudományosan megalapozott, a pszichés és pszichoszomatikus zavarok esetén alkalmazott, egyéni vagy csoportos formában, több, meghatározott időtartamú ülésben történő terápiás eljárás, amelyet a pszichoterápiás eljárások végzésére képzéssel rendelkező szakorvos vagy klinikai szakpszichológus végezhet önállóan.”

III.

- [10] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [11] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapozott alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehet benyújtani. A Btk. kifogásolt rendelkezése 2020. február 15-én lépett hatályba. Az alkotmányjogi panaszt 2020. augusztus 13-án – a 180. napon – adták postára. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszt határidőben benyújtották.
- [12] 1.2. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasz befogadásának központi kérdése az indítványozó (közvetlen és aktuális, vagyis a panasz benyújtásakor fennálló) érintettsége, amelynek alkotmányos

tartalmát az Alkotmánybíróság a következőképpen határozta meg: „a panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]; 3053/2018. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [10]}. A személyes érintettség megállapításához az kell, hogy a norma személyesen (a jogsérelem az indítványozó személyét érintően bekövetkezett, illetve az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma közt szoros kapcsolat áll fenn), közvetlenül (a támadott jogszabály közvetlenül hatályosul, formális jogalkalmazói döntés közbejötté nélkül, közvetlenül vezet a norma az indítványozó jogsérelméhez) és aktuálisan (az érintettségnek az indítvány benyújtásakor fenn kell állnia) érintse. Ez utóbbi alól lehet kivétel, amennyiben a jogszabály erejénél fogva olyan helyzet következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [62], [66]}.

- [13] A büntetőjogi tényállások alkotmányjogi vizsgálatával kapcsolatosan az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha egy új büntető tényállás olyan magatartást nyilvánít büntetendővé, amely a hatálybalépése előtt megengedett volt. Még inkább indokolt lehet a befogadás, ha a büntetendővé nyilvánított magatartás közvetlenül valamely alapjog korlátozását jelenti {3/2019. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az érintettség akkor is megállapítható, ha a kifogásolt rendelkezést az indítványozóval szemben még nem alkalmazták, mert az nem várható el senkitől, hogy a panasz benyújtása érdekében bűncselekményt kövessen el.
- [14] A konkrét ügyben az indítványozó részletesen kifejtette, és dokumentumokkal igazolta, hogy olyan „egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenységet” végez, amellyel kapcsolatban a Btk. és az Eütv. nem egyértelmű megfogalmazása miatt bizonytalan, hogy a büntetőjogi tényállás kiterjed-e ezen tevékenységre. Így az indítványozó abban a helyzetben volt, hogy nem volt egyértelmű számára, hogy foglalkozása gyakorlásával bűncselekményt követ-e el. A kifogásolt Btk. rendelkezés az indítványozó helyzetében személyes, közvetlen és aktuális hatást vált ki, mert a vitatott norma egyik lehetséges értelmezése alapján az indítványozónak azonnal fel kell hagynia eddig gyakorolt foglalkozásával, ellenkező esetben bűncselekményt követne el.
- [15] Az Alkotmánybíróság – a 15/2020. (VII. 8.) AB határozatában foglaltakhoz hasonlóan – az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülésének vizsgálatakor figyelembe vette azt is, hogy a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontja korábban nem tiltott magatartásokat rendelt büntetni, ezért a Btk. támadott rendelkezése közvetlenül hatályosulhat. Mivel a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontja viszonylag új jogszabály, nincs még az egyes tényállás elemeit együttesen értelmező bírói gyakorlat, amelyet figyelembe lehetne venni a közvetlen alkotmányjogi panasz Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételei együttes teljesülésének ellenőrzéséhez.
- [16] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdésében megkövetelt kivételesség fennállása szükségessé teszi az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatát.
- [17] 1.3. Az alkotmányjogi panasz eleget tett az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (2) bekezdés és 27. §], valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B] cikk (1) bekezdés, XII. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (4) bekezdés], a támadott jogszabályi rendelkezést [Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontja]. Az indítványozó indokát adta az eljárás megindításának, kifejtette az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét, indokolta továbbá azt is, hogy a támadott törvényi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény általa felhívott rendelkezéseivel. Az indítványozó indokolást és kifejezett kérelmet is előterjesztett arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a kifogásolt jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [18] 1.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alapította. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panasz csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – alapítható [lásd például: 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3244/2019. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [9]; 8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [54]]. Jelen ügyben az indítványozó nem ebben az összefüggésben állította az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében érdemben nem vizsgálta.
- [19] 1.5. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek vizsgálata körében az alábbiakat állapította meg. Alapvető alkotmányjogi kérdés az, hogy ki a kifogásolt büntetőjogi norma címzettje, kinek kell tartania attól, hogy foglalkozásának gyakorlása már eléri a büntetőjogi fenyegetettség szintjét. Mindenképpen szükséges vizsgálni, hogy a kifogásolt büntetőjogi tényállás kellően meghatározott és egyértelmű-e abban a tekintetben, hogy kinek kell tartania reálisan a büntetőjogi felelősségre vonástól. A támadott Btk. rendelkezés potenciálisan több ezer

olyan szakembert érint, akik jelenleg is mentális segítségnyújtási tevékenységet végeznek, amelyek ugyan nem tartoznak szorosan a pszichoterápia körébe, azonban olyan módszerekkel dolgoznak, amelyek a pszichoterápia eszközkészletében is megtalálhatóak, így potenciálisan kiterjedhet rájuk a Btk.-ban foglalt tilalom.

- [20] 2. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt 2021. január 19-én befogadta.

IV.

- [21] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [22] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette, hogy mi a célja és a lényege a kuruzslás büntetőjogi tényállásának. A kuruzslás büntetőjogi tényállása az emberi egészséghez fűződő társadalmi érdek védelmében büntetni rendelte az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység jogosulatlan végzését. Az egyes törvényeknek az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésével, valamint a bizonytalan minőségű, tisztázatlan háttérű egészségügyi szolgáltatók tevékenységének visszaszorításával összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 13. §-a bővítette a kuruzslás elkövetési magatartásait. A Módtv. által bevezetett, 2020. február 15-én hatályba lépett új szabályok alapján a természetgyógyászati tevékenység, valamint a nem-konvencionális gyógyító eljárások körébe tartozó és a pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység jogosulatlan végzése is büntetendővé vált.
- [23] 1.1. Az emberi egészség védelméhez és az egészségügyi szolgáltatókba vetett bizalom megőrzéséhez hozzátartozik, hogy orvosi, természetgyógyászati tevékenységet, valamint a nem-konvencionális gyógyító eljárások körébe tartozó és a pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenységet csakis olyanok folytathassanak, akik rendelkeznek az ahhoz szükséges végzettséggel, képesítéssel és jogosultsággal. Ennek érdekében a törvény büntetni rendeli az „orvos-kontárok”, illetve az ún. „apoztróf doktorok” tevékenységét, akik a testi betegségek gyógyításának ígéretével, mentális működést érintő megközelítéseket alkalmaznak a gyógyulás reményének felkeltésében, illetve a tevékenységük során.
- [24] A tényállás értelmezéséhez és alkalmazásához egyéb jogszabályok ismerete és alkalmazása szükséges. Az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenységeket sem a Btk., sem az Eütv. nem határozza meg. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény Nagykomentárja (szerk. Karsai Krisztina) szerint azok a tevékenységek tartoznak az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenységek közé, amelyek elvégzéséhez egyetemen szerzett általános orvosi vagy fogorvosi oklevél, vagy ezekkel egyenértékű honosított oklevél szükséges. Ilyen például egyes betegségek gyógymódjának megállapítása, gyógyszer rendelése, adagolása, műtét levezetése vagy a foghúzás. Nem tekinthető viszont az orvosi gyakorlat körébe eső tevékenységnek az elsősegélynyújtás, sérülés bekötözése, sebfertőtlenítés, illetve a műfog készítése.
- [25] A Módtv. indokolása alapján a pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység értelmezésekor az Eütv. 103. §-a irányadó. Ez alapján az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápia többféle módszeren alapuló, tudományosan megalapozott, a pszichés és pszichoszomatikus zavarok esetén alkalmazott, egyéni vagy csoportos formában, több, meghatározott időtartamú ülésben történő terápiás eljárás, amelyet a pszichoterápiás eljárások végzésére képesítéssel rendelkező szakorvos vagy klinikai szakpszichológus végezhet önállóan. A pszichoterápiás gyakorlat orvosi gyakorlattól való megkülönböztetését tehát az indokolja, hogy pszichoterápiás eljárást nemcsak orvos, hanem klinikai szakpszichológus is végezhet.
- [26] Az Eütv. szól a nem-konvencionális gyógyító eljárásokról is, amelyek célja az egészségi állapot kedvező befolyásolása, a betegségek megelőzése, valamint az egészséget veszélyeztető, illetve károsító tényezőkkel szembeni védekezés lehetővé tétele. A természetgyógyászati eljárások végzésének feltételeit a természetgyógyászati tevékenységekről szóló 40/1997. (III. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) és a természetgyógyászati tevékenység gyakorlásának egyes kérdéseiről szóló 11/1997. (V. 28.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) szabályozza. Nem-konvencionális gyógyító és a természetgyógyászati tevékenység főiskolai, egyetemi egészségügyi végzettség, illetve egészségügyi szakképesítéstől függően tanfolyam elvégzése és vizsga letétele alapján végezhető, amely eljárások alkalmazása olyan egészségügyi tevékenység, amely a konvencionális gyógyítási módszereket kiegészíti, meghatározott esetekben helyettesíti. A végzésre jogosult személyek körét, valamint a kiegészítő, illetve helyettesítő tevékenységeket az NM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.
- [27] 1.2. Az elkövetési magatartás csak akkor tényállásszerű, ha azt ellenszolgáltatásért vagy ellenszolgáltatás nélkül, de rendszeresen gyakorolják. A tényállásszerűség másik feltétele, hogy azt jogosulatlanul követik el.

Az ellenszolgáltatás pénz vagy bármilyen értékkel bíró dolog, illetve vagyoni jellegű szolgáltatás lehet. A nem vagyoni, személyes jellegű szolgáltatás nem esik ebbe a körbe. Annak nincs jelentősége, hogy az ellenszolgáltatást az elkövető kérte, vagy a passzív alany ajánlotta fel. Rendszeresnek tekinthető a tevékenység gyakorlása, ha az huzamosabb időn keresztül, több ember tekintetében valósul meg. Az eseti jellegű, szívésségből történő elkövetés nem bűncselekmény. Jogosulatlanul az fejt ki a tevékenységet, aki orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység esetén nem tartozik a Btk. 187. § (3) bekezdés a)–c) pontjaiban felsorolt jogosultak közé, a pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység esetén az ilyen tevékenységek végzéséhez szükséges szakorvosi vagy klinikai szakpszichológusi végzettséggel nem rendelkezik, a nem-konvencionális gyógyító és természetgyógyászati eljárások esetén pedig az, aki nem felel meg az NM rendeletben foglalt feltételeknek.

- [28] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatát folytatta le. Az Alkotmánybíróság először az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének sérelmére alapított indítványi elemet vizsgálta.
- [29] 2.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott az egyes magatartások bűncselekménnyé nyilvánításának tartalmi elemeivel.
- [30] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében megjelenő *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elveket megfogalmazó alkotmányos szabály a jogállamiság elvének konkretizálása a büntető igazságszolgáltatás egész területén. Ebben az elvben jelenik meg a jogállamok egyik legnagyobb múltra visszatekintő garanciája, a jogbiztonság kifejeződése és biztosítója, amely az állami büntetőhatalom gyakorlásának korlátait és gyakorolhatóságát övező feltételek előre megismerhetőségének követelményét jelenti.
- [31] 2.1.1. A *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elv több nemzetközi dokumentumban is megtalálható, így például az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) 7. cikke, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 15. cikke, illetve az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 49. cikke is tartalmazza. Az Egyezmény 7. cikkének 1. pontja azt mondja ki, hogy senkit nem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény, és nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni. Az Egyezmény 7. cikkében foglalt garancia a jogbiztonság egyik elemeként megkívánja, hogy mind a bűncselekmény, mind a büntetés törvényes legyen, amely egyben azt is jelenti, hogy világos és egyértelmű törvényi megfogalmazást igényel, hogy mely cselekmény milyen büntetéssel sújtható. Ez a követelmény akkor teljesül, ha önmagából a törvényi megfogalmazásból kitűnnek a büntetőjogi felelősség konkrét feltételei [Kokkinakis kontra Görögország (14307/88), 1993. május 25., 52. bekezdés; Coëme és társai kontra Belgium (32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 és 33210/96), 2000. október 18., 145. bekezdés]. Ezt az értelmezést támogatja a Charta 49. cikkét értelmező Európai Unió Bírósága is, amelynek gyakorlata szerint a – közösségi jog általános jogelvei közé tartozó, és a tagállamok közös alkotmányos hagyományainak alapját képező – *nullum crimen*, *nulla poena sine lege* elvből az következik, hogy a törvénynek világosan meg kell határoznia a jogsértéseket és a hozzájuk kapcsolódó büntetéseket [Advocaten voor de Wereld VZW kontra Leden van de Ministerraad, C-303/05., 2007. május 3., 66–68. bekezdések].
- [32] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elvből fakad az államot terhelő azon minimális közjogi alkotmányos követelmény, hogy a büntetőhatalom gyakorlásának feltételeit előzetesen törvényben rögzíteni kell, vagyis a bűncselekményt törvényben kell tiltani és törvényben kell büntetéssel fenyegetni. Az elv érvényesülése emellett azt is megköveteli, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás, az elítéltetés és büntetés törvényes és törvényen alapuló legyen. A *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* alkotmányos alapelvek jogszerű tartalmát számos büntetőjogi szabály adja meg. Ilyen szabály például a bűncselekmény-fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés és a büntetési rendszer törvényes fogalmai. Az egyén alkotmányos szabadságát és emberi jogait azonban nemcsak a büntetőjog különös részi tényállásai és a büntetési tételek érintik, hanem a büntetőjogi felelősség, a büntetéskiszabás és a büntethetőség összefüggő zárt szabályrendszere [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 86; 58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH 1997, 348, 352; 35/1999. (XI. 26.) AB határozat, ABH 1999, 310, 315; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117, 120; 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 501].
- [33] Az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésében a büntetőjogi felelősségre vonás feltételeinek konkrét meghatározásával összefüggésben az alábbiakat rögzítette. A jogalkotónak gondoskodnia kell arról, hogy a jogi szabályozás a lehető legteljesebb mértékben visszatükrözze a büntető tényállás által védeni kívánt jogi érdek megsértésének rendszeresen megjelenő típusait [58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH 1997, 348, 353].

- [34] 2.1.2. A nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvből levezethetők olyan követelmények és tilalmak, amelyek a büntetőjog valamennyi olyan szabályára irányadók, amelyek az egyéni büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából jelentősek. Ezek közül kiemelendő a meghatározottság követelménye, a visszaható hatály tilalma, a parlament által meghozott törvény követelménye, valamint az az elv, miszerint ha a törvény a bűncselekmény elkövetése és az elítélés között változik, akkor a terhelte nézve enyhébb törvényt kell alkalmazni. Ezen követelmények közül az Alkotmánybíróság a 16/2014. (V. 2.) AB határozatban a visszaható hatályú büntetőjogi jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával foglalkozott részletesebben (Indokolás [33]).
- [35] Jelen ügy kapcsán az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéséből fakadó másik követelmény, a büntetőjogi normák, különösen a jelen ügyben is érintett keretdiszpozíció határozottságára vonatkozó követelmények érvényesülését kellett vizsgálnia a kifogásolt Btk. tényállás alaptörvény-ellenességének megítélésékor.
- [36] A büntetőjogi normák határozottságának követelménye szükséges ahhoz, hogy az egyén büntetőjogi felelőssége megállapítható legyen. A büntetőjog alaptörvényi garanciáiból származó követelmények szerint a büntetőjog által védett jogtárgynak és a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartás leíró diszpozíciónak határozottnak, világosan megfogalmazottnak és körülhatárolhatónak, azaz kiszámíthatónak és egyértelműnek kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el a büntetőjog által szankcionált jogsértést {30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176; 12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 112; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117, 130; 95/2008. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2008, 782, 786; 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]; 31/2015. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [50]}. A büntetőjogilag tilalmazott magatartás határozottsága, ebből fakadóan a jogalkalmazás kiszámíthatósága, az önkényes jogértelmezés lehetőségének a kizárása jelentik egy büntetőtörvényi tényállás Alaptörvénynek való megfelelését a XXVIII. cikk (4) bekezdése szempontjából.
- [37] 2.1.3. A normatartalom értelmezése szempontjából sajátos megítélést igénylő kerettényállások kapcsán az Alkotmánybíróság elvi éllel szögezte le, hogy a büntetőjogi normák esetében a kerettényállásos kodifikációs technika alkalmazása, vagyis az, hogy a büntetni rendelt magatartás egy-egy elemének tartalmát nem maga a büntetőtörvény, hanem más jogág törvényei vagy alacsonyabb szintű jogszabályai határozzák meg, „önmagában és általánosságban” nem okoz alaptörvény-ellenes helyzetet. A keretdiszpozíció bizonyos esetekben elkerülhetetlen megoldás. Lehet kívánatos cél, de semmiképpen nem lehet minden bűncselekmény esetén alkotmányosan előírt követelmény, hogy a Különös Részben szereplő bűncselekményi diszpozíció minden elemét maga a büntetőtörvény határozza meg {31/2015. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [51]}.
- [38] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéséből fakadó követelménynek, a norma határozottságának ugyanakkor a keretrendelkezésekkel kapcsolatban is érvényesülnie kell. A keretet kitöltő szabályok létezése csak jogi technikaként szolgálhat, nem idézhet elő zavarokat a büntetőjog működése során, többek között azzal, hogy a jogalanyok számára kiszámíthatatlan és követhetetlen állapotot terem.
- [39] 2.2. Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a kuruzslás Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjában szabályozott esete megfelel-e a normatartalommal szemben az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéséből fakadóan fennálló követelményeknek, a büntetőjog alaptörvényi korlátainak, azaz a tényállás határozottnak, körülhatároltán és egyértelműen jelöli-e ki a büntetendő magatartások körét.
- [40] A kifogásolt rendelkezés az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenységekkel összefüggésben mondja ki annak a büntetőjogi felelősségét, aki ilyen tevékenységet jogosulatlanul fejt ki. A Btk. kifogásolt rendelkezését módosító Módtv.-hez fűzött miniszteri indokolás szerint a pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység értelmezése kapcsán az Eütv. 103. §-ában meghatározott pszichoterápia fogalmából kell kiindulni. Az Eütv. 103. §-a a pszichoterápia fogalmát határozza meg. Az Eütv. által meghatározott pszichoterápiás eljárásokat kifejezetten ilyen tevékenység végzésére szakképesítéssel rendelkező szakember végezheti. Az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképesítésről szóló 22/2012. (IX. 14.) EMMI rendelet szakorvosi, illetve szakpszichológusi ráépített szakképzési programként teszi lehetővé a pszichoterápiás szakképzést.
- [41] A Btk. azonban az Eütv.-ben meghatározott fogalmaktól eltérő fogalmakat használ. A kuruzslás kifogásolt fordulata ugyanis nem az Eütv. 103. §-ában használt pszichoterápia vagy a pszichoterápiás eljárás fogalmat, hanem a „pszichoterápiás gyakorlat” fordulatot tartalmazza. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint kifogásolt Btk. tényállás nem határozza meg egyértelműen, hogy a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjában alkalmazott „pszichoterápiás gyakorlat” maradéktalanul megfeleltethető-e az Eütv. 103. §-ában foglalt pszichoterápia, illetve pszichoterápiás eljárás fogalmaknak. A „pszichoterápiás gyakorlat” fogalom nem kellően meghatározott, mert nem

- egyértelmű, hogy az kizárólag a pszichoterápiás eljárásokra, vagy más, a pszichoterápia egyes módszereit alkalmazó tevékenységre, vagy mindkettőre vonatkozik.
- [42] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Btk. és az Eütv. egymásra vonatkoztatható értelmezését tovább nehezíti az is, hogy a pszichoterápia Eütv.-ben meghatározott fogalma sem kellően cizellált. Az Eütv. megfogalmazása szerint ugyanis a pszichoterápia többféle módszeren alapul, azonban az sem az Eütv.-ben, sem más jogszabályban nem kerül meghatározásra, hogy melyek ezek a módszerek. Ehhez kapcsolódóan az sem egyértelmű, hogy a pszichoterápiás gyakorlat körébe eső tevékenység végzéséhez szükséges egészségügyi szakképesítés a szakorvosi, klinikai szakpszichológusi tevékenységre vonatkozik, vagy más olyan egészségügyi szakképesítésre, amellyel a pszichoterápia egyes módszereit alkalmazó tevékenységek végezhetőek (pl. szakpszichológus, családterapeuta, művészetterapeuta, mozgásterapeuta vagy mentálhigiénés szakember).
- [43] 2.3. Az Alkotmánybíróság – korábbi döntéseire tekintettel is – hangsúlyozta, hogy ha egy Btk.-ban szereplő tényállás túl részletező, túl szűk vagy túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót, és megakadályozza vagy megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. Az absztrakt jogi norma értelmezése a konkrét esetben klasszikus bírói feladat. A bűnösség megállapítása, az elengedhetetlenül szükséges tényállási elemet fennállásának a konkrét ügyben történő, a jogszabályoknak és a bírói gyakorlatnak megfelelő körültekintő vizsgálata, valamint az erre vonatkozó bizonyítékok mérlegelése minden esetben az eljáró bíróság feladata, felelőssége, ami nem alkotmányossági kérdés. A bíróságnak azonban mindig azt kell vizsgálnia, hogy megvalósult-e a Btk.-ban rögzített törvényi tényállás valamennyi eleme [1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608; 435/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1080, 1084; 481/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 998, 1013].
- [44] Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságoknak a jogszabályok értelmezése során figyelembe kell venniük a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását is. Az új tényállást alkalmazó bíróság annak értelmezése során köteles a miniszteri indokolásból kiindulni. Az Alkotmánybíróság azonban rámutat arra, hogy a miniszteri indokolás a jogszabály értelmezéséhez nyújt kiindulópontot, nem az határozza meg a jogszabály értelmét. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt nullum crimen sine lege elvből fakadó határozottság követelményének megfelelően egy bűncselekmény törvényi tényállását meghatározó büntetőjogi szabálynak világosan tükröznie kell az intézményes büntetőjogi beavatkozás kiváltó okait és feltételeit. Nem teremthető olyan helyzet, hogy a szükségképpen a szabadságjogokba történő erőteljes beavatkozás lehetőségét megteremtő büntető anyagi jog szabályainak eltérő és esetleges értelmezése, fogalmi zavarai és tartalmi kiszámíthatatlansága folytán a jogalanyoknak ne azonos mértékben legyen módja a célszerű és tudatos cselekvésre. Ez közvetlenül is a jogállami garanciák sérelmét idézi elő.
- [45] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy a keretdiszpozíciók alkalmazásakor figyelemmel kell lenni a keretet kitöltő szakmai szabályoknak a büntetőjogi tényállás megítélése szempontjából megfelelő részletességére is. Ha a keretet kitöltő szakmai szabályozási környezet túlságosan összetett, esetlegesen egymásnak ellentmondó vagy hiányos, akkor a keretdiszpozíciónak kell pontosabbnak és egyértelműbbnek lennie ahhoz, hogy a büntetőjogi norma megfelelően a határozottság követelményének.
- [46] 3. Az Alkotmánybíróság összegzésként megállapítja, hogy a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjával összefüggésben nem teljesülnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében meghatározott követelmények, mert sérül az itt hivatkozott alapjogi rendelkezéssel kapcsolatosan támasztható, a jogbiztonságból következő normavilágossággal konjunktív összefüggésben lévő szabályozási igény alkotmányos követelménye. Ennek a konjunktív szabályozási igénynek mint jogbiztonsági követelménynek tehát a jelen esetben a tárgyalt alapjogi rendelkezés biztosítja az alaptörvényi vetületet és hátteret. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alaptörvény-ellenes helyzetet az okozza, hogy a kifogásolt tényállás megfogalmazásában nem egyértelmű, hogy milyen tevékenységeket foglal magában az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység, így az elkövetési magatartás nem elég határozott, mert nem egyértelmű, milyen magatartásokra vonatkozik a büntetőjogi tilalom.
- [47] 4. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A 46. § (2) bekezdés c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [48] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen esetben a vizsgált büntetőjogi tényállás esetében lehetőség van arra, hogy az Abtv. 46. §-ában biztosított jogköre alapján, a hatályos jog kíméletével járjon el. Az Alkotmánybíróság

észlelte ugyanis, hogy a szabályozás alaptörvény-ellenessége abból fakad, hogy a jogalkotó nem kellő körültekintéssel határozta meg a szankcionálandó magatartást. Ezért úgy ítélte meg, hogy az Alaptörvénnyel való összhang helyreállítása nem a vitatott tényállás megsemmisítését, sokkal inkább a hatályos szöveg pontosítását, kiegészítését teszi szükségessé.

- [49] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Alaptörvény XXVII. cikk (4) bekezdésének sérelmét okozó alaptörvény-ellenes helyzet keletkezett azáltal, hogy az Országgyűlés elmulasztotta azon rendelkezések megállapítását, amelyekből a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásakor a bűncselekmény elkövetési magatartása a normavilágosság követelményét kielégítő módon meghatározható. Ezért az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2022. március hó 31. napjáig tegyen eleget.
- [50] 5. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott arra, hogy az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenység fogalom bizonytalansága miatt sérül az Alaptörvény XII. cikkében foglalt foglalkozás szabad megválasztásához való joga, valamint a vállalkozáshoz való joga.
- [51] Az Alkotmánybíróság a 26/2017. (X. 17.) AB határozatában részletesen kifejtette, hogy „[a]z Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében elismert, vállalkozáshoz fűződő jog, valamint a foglalkozás szabad megválasztásának joga nyújt lehetőséget üzleti, hasznot hajtó tevékenységek meghatározott szakmai, hivatásbéli, gazdasági és egyéb más feltételek mellett való gyakorlásához. A munka és a foglalkozás szabad megválasztása, valamint a vállalkozás szabadságához fűződő jog a szabadságjogokhoz hasonló védelemben részesül az állami beavatkozásokkal és korlátozásokkal szemben. Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében foglalt jog lényegi tartalma kiváltképp akkor sérül, ha a közhatalmi intézkedés a foglalkozás szabad megválasztásának jogát vagy a vállalkozóvá válás jogát meghatározatlan időre teljes egészében elvonja.” {3076/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [56]}
- [52] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt tényállás elkövetési magatartásának pontosításával, a pszichoterápiás gyakorlat körébe eső tevékenység büntetőjogi fogalmának meghatározásával feloldható az Alaptörvény XII. cikke és a Btk. kifogásolt rendelkezése közötti ellentmondás. A Btk.-ban foglalt tilalmazott tevékenységek egyértelmű meghatározása esetén a tényállás nem korlátozza a foglalkozás szabad megválasztásának vagy a vállalkozóvá válás jogát, mert olyan tevékenységek tilalmát rendeli büntetni, amelyekre nem terjed ki az Alaptörvény XII. cikke.
- [53] 6. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a jogalkotói mulasztás megállapításával és a jogalkotónak címzett felhívással megteremthető az összhang az Alaptörvény és a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontja között. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

V.

- [54] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1409/2020.

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [55] Nem támogatom a többségi határozat mulasztást megállapító rendelkező részi pontját, csak az elutasítást tudom támogatni.
- [56] Az indokolásban az első gond azzal van, hogy Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében foglalt nullum crimen sine lege elv mellé érvelés nélkül felveszi a nulla poena sine lege elvet, amit a magyar Alaptörvény nem tartalmaz. Megfelelő értelmezési érveléssel ki lehet bővíteni egy alaptörvényi rendelkezést, de ezt csak expliciten lehet. Így a lehetséges több értelmezési érvelés mellett megfelelő lehet erre, ha a két büntető alkotmányossági elv történeti múltba visszanyúló összetartozását mint a magyar történeti alkotmány vívmányai közé tartozó elveket indokoljuk meg, és az Alaptörvény hiányos tartalmának kibővítését erre alapozzuk. Az indokolás azonban eltekint minden ilyen törekvéstől, és a tényleges helyzettől eltérően csak azt állítja, hogy a XXVIII. cikk (4) bekezdése tartalmazza a nulla poena sine lege elvet is, és ez – egyszerű elolvasással megállapíthatóan – nem felel meg a valóságnak.
- [57] Rátérve a nullum crimen elvből következő pontos megfogalmazási követelményekre a büntető tényállásokra tekintettel az indokolásban olyan megfogalmazások szerepelnek, melyeket nem tudok elfogadni. Ezek lényegében azon az állásponton van, hogy ha egy büntetőtényállás túl általánosan van megfogalmazva, akkor gyakorlati alkalmazásának feltételei kiszámíthatatlanok lehetnek, ez pedig felveti a nullum crimen sine lege elv sérelmét.
- [58] Különösen az indokolás [36] bekezdésében van tézisszerű megfogalmazás erre: „a tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, világosan megfogalmazottnak és körülhatárolhatónak, azaz kiszámíthatónak és egyértelműnek kell lennie.” Található olyan régebbi alkotmánybírói határozat is, mely szerint valamely cselekmény törvényi tényállás alá vonhatóságának következnie kell a törvényi megfogalmazásból, és általában nem elég, ha csak a bírósági joggyakorlat alapján lehet az egyes cselekmények törvényi tényállás alá tartozásáról dönteni.
- [59] Számomra a normavilágosság alkotmányossági formulája azt tartalmazza, hogy beleütközik ebbe a követelménybe egy büntetőtörvényi tényállás, ha a bevett jogértelmezési módszerekkel nem állapítható meg a tartalma. Minden, ezen túli pontossági követelmény már korlátozza a törvényhozási és bírói döntési szabadságot, és bírói döntési

hierarchia lépcsőfokai azok, melyek egy máskülönben értelmezhető törvényi tényállás pontos értelmét megadják. Ezen álláspontom alapján nem támogatom az itteni mulasztás-megállapítást sem.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [60] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 1. pontjában a jogalkotói mulasztás hivatalból történő megállapításával; ezért a többségi határozathoz az Abtv. 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom.
- [61] 1. A rendelkező részi elutasítást ugyan támogattam, de álláspontom alapján a megfelelő döntés az indítvány visszautasítása lett volna, ugyanis az indítványozó érintettsége jelen ügy kapcsán nem áll fenn. Ahogy a többségi határozat is utal rá, az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz benyújtása esetén akkor tekinthető valaki érintettnek, ha az alaptörvény-ellenesnek vélt jogszabály az indítványozó személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és aktuálisan érinti, amely következtében sérülnek az indítványozó alapjogai. Az indítványozó esetében ezen feltételek nem teljesülnek.
- [62] A többségi határozat indokolása – álláspontom alapján tévesen – elfogadja az indítványozó azon érvelését, hogy olyan „egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe tartozó tevékenységet” végez, amellyel kapcsolatban – véleménye szerint – a Btk. és az Eütv. nem egyértelmű megfogalmazása bizonytalanságot teremt számára, abban a tekintetben, hogy a büntetőjogi tényállás kiterjed-e az általa végzett konkrét tevékenységre. Az indítványozó számára nem egyértelmű, hogy bűncselekményt követ-e el a foglalkozásának gyakorlásával. Álláspontja szerint a büntetőnorma „bizonytalansága” miatt olyanok is minősülhetnek kuruzslónak, akik megfelelő képzettséggel és gyakorlattal rendelkeznek.
- [63] Véleményem szerint a Btk. 187. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában – az indítványozó álláspontjával ellentétesen – teljesen egyértelműen fogalmaz.
- [64] A kuruzslás törvényi tényállás elkövetési magatartása: az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység kifejtése, illetve 2020. február 15. napjától kezdődő hatállyal az egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat vagy a nem-konvencionális gyógyító és természetgyógyászati eljárások körébe tartozó tevékenység kifejtése, amely kizárólag aktív magatartással valósítható meg.
- [65] Az elkövetési magatartás azonban csak akkor tényállásszerű, ha azt egyrészt ellenszolgáltatásért, vagy ellenszolgáltatás nélkül, de rendszeresen gyakorolják, másrészt azt jogosulatlanul fejtik ki (követik el). Rendszeresség alatt a huzamosabb időn keresztül, több ember tekintetében való megvalósulást értjük. Az eseti jellegű, szívességből történő elkövetés nem bűncselekmény. Ellenszolgáltatás pénz vagy bármilyen értékkel bíró dolog, vagy vagyoni jellegű szolgáltatás lehet.
- [66] A törvényi tényállás részét képező „körébe” és „jogosulatlanul” fogalmak is igen egyszerűen értelmezhetők. A teleologikus magyarázat helyett egyszerű Btk.-beli példákkal könnyen szemléltethető ezen elemek egyértelműsége és így a tényállás világossága. A „körébe” fogalmát a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetéssel lehet legjobban szemléltetni. Ebben az esetben az elkövetési magatartás a foglalkozási szabályok megszegése, amely igen tág kategória, azonban mégis mindenki számára érthető, és a vonatkozó keretszabályok alapján értelmezhető a jogalkotó szándéka, a büntetendő magatartás. Hasonlóan így van az alapul fekvő kuruzslás tényállásánál is, a vonatkozó Eütv. alapján maradéktalanul értelmezni lehet a tényállási pontokat, azok teljesen világosak.
- [67] A „jogosulatlanul” fordulat számtalan Btk.-beli tényállásban szerepel. Említhetjük a zugírászatot, a minősített adattal visszaélést, az üzleti titok megsértését vagy a tanúvallomás jogosulatlan megtagadását is. A jogosulatlanul jelentése tehát egyszerűen megfogalmazva az, hogy sem jogszabályi engedélye, sem kötelmi jogviszonyból eredő jogosultsága nincs a tevékenység végzésére, így azt nem végezheti. Jogosulatlanul fejt ki a tevékenységet jelen ügy kapcsán, aki a Btk. 187. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban felsorolt jogosultak közé azért nem tartozik, mert

- a) nincs orvosi diplomája, vagy b)–c) nem felel meg az Eütv. 103–104. §-ába tartozó szabályoknak, illetve a Korm. rendeletben és az NM rendeletben foglaltaknak.
- [68] Véleményem szerint – a csatolt dokumentumok és az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján – az indítványozó igazoltan, a tevékenységéhez kötött szükséges előírásoknak megfelelő képesítéssel rendelkezik, így egyáltalán nem fenyegeti az a veszély, hogy ezen tevékenysége gyakorlásával bűncselekményt követne el. Ezt támasztja alá többek között az is, hogy a vonatkozó jogszabályhely Btk.-hoz fűzött kommentárjában a bűncselekmény jogi tárgyának vizsgálatánál egyértelműsítik azt is, hogy „orvosi, természetgyógyászati tevékenységet, valamint a nem-konvencionális gyógyító eljárások körébe tartozó és a pszichoterápiás tevékenységet csakis olyanok folytassanak, akik rendelkeznek az ahhoz szükséges végzettséggel, képesítéssel és jogosultsággal”.
- [69] Nem értek egyet tehát a többségi határozat azon megállapításával sem, hogy az érintettségét az alapozza meg, hogy: „a vitatott norma egyik lehetséges értelmezése alapján az indítványozónak azonnal fel kell hagynia eddig gyakorolt foglalkozásával, ellenkező esetben bűncselekményt követne el.” Az érintettség vizsgálatánál ez a hipotetikus megállapítás véleményem szerint nem lehet irányadó.
- [70] Az indítványozóval szemben nem indult büntetőeljárás sem, így panaszja burkoltan utólagos normakontrollra irányul, amelyre egyébként nem jogosult. Erre tekintettel teljes mértékben egyetértek az igazságügyi miniszter amicus curiae beadványában foglaltakkal.
- [71] Az érintettség hiányát támasztja alá a támadott rendelkezéssel kapcsolatos bírói gyakorlat hiányára történő utalás is. Ez ellentétben áll a többségi határozat azon megállapításával miszerint: „a vitatott norma egyik lehetséges értelmezése alapján az indítványozónak azonnal fel kell hagynia eddig gyakorolt foglalkozásával, ellenkező esetben bűncselekményt követne el.”
- [72] Miután tehát még nincs kialakult bírói gyakorlat sem, valamint az indítványozó rendelkezik megfelelő képesítéssel is foglalkozása gyakorlásához, és annak, valamint a támadott törvényhely kritériumainak teljes mértékben eleget tesz, nem igazolja semmi, hogy a büntetőeljárás veszélye fenyegetné.
- [73] Véleményem szerint tehát – a fenti indokokra tekintettel – az alkotmányjogi panaszt vissza kellett volna utasítani.
- [74] 2. A határozat hivatalból megállapítja, hogy az Országgyűlés az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésének sérelmét okozó mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Btk. 187. § (1) bekezdés b) pontjával összefüggésben nem a normavilágosság alkotmányos követelményének megfelelően szabályozta a cselekmény elkövetési magatartását. Ezzel a megállapítással egyáltalán nem tudok egyetérteni, azt teljes mértékben feleslegesnek tartom.
- [75] Megjegyezném ezzel kapcsolatosan a fentiekben előadottakon túl, hogy a Btk.-ban több olyan tényállás található, amely a többségi határozatban kifejtett érvrendszer alapján nem felelne meg a jogbiztonság és a normavilágosság követelményének. Gondoljunk csak az emberölés tényállására, amely úgy szól, hogy: „Aki mást megöl, büntetett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” Ez egy egyszerű diszpozíciós különös részi, tipikusan nyitott törvényi tényállás, ahol az eredmény bekövetkezéséhez alkalmas, bármilyen magatartás tényállásszerű lehet. Az emberölés alapeseténél tehát nincs konkrétan meghatározva az elkövetői kör, az elkövetés módja, helye, ideje, elkövetési magatartás, célja stb. Vannak olyan törvényi tényállások is, ahol taxatív fel vannak sorolva az elkövetési magatartások vagy az elkövetési módok, ezenkívül gyakori a magatartás csupán körülírása, amelybe értelmezés alapján több lehetőség is tartozhat.
- [76] A jelen ügy tárgyát képező törvényi tényállás keretdiszpozíciós, tehát a norma tartalmát, a büntetni rendelt magatartást adott esetben nem csupán maga a Btk., hanem egyes részeit más jogágból származó jogszabályok rendezik. Ezzel kapcsolatosan a többségi határozat is utal a korábbi alkotmánybírói gyakorlatra, az alábbiak szerint: „semmiképpen nem lehet minden bűncselekmény esetén alkotmányosan előírt követelmény, hogy a Különös Részben szereplő bűncselekményi diszpozíció minden elemét a büntetőtörvény határozza meg.” Jól látszik, hogy amennyiben törvényi tényállásban, ha csak a legszükségesebb elemek szerepelnek, vagy egyes kérdéseket más jogszabályok rendeznek, azok akkor is elegendőek a büntető jogpolitikai célok eléréséhez, emellett teret engednek a bírói mérlegelésnek is. Annak ellenére tehát, hogy nem térnek ki minden részletre és lehetőségre, ezek a tényállások teljesen egyértelműen szabályoznak, azokat nem kérdőjelezzük meg, mégis eleget tesznek a normavilágosság követelményének.
- [77] Ahogy az alapul fekvő ügyben is a szabályozás teljesen egyértelmű, a törvényhely módosítása annak megértését csak elősegítette, ezáltal álláspontom alapján – az igazságügyi miniszter beadványában foglaltakkal egyetértve – a hatályos szabályozás is maximálisan megfelel az alaptörvényi kritériumoknak. A többségi határozat viszont ezeket figyelmen kívül hagyva, a jogértelmezés beszűkítésével olyan feladatra hívja fel a jogalkotót, amellyel – álláspontom szerint – feleslegesen túlszabályozná a Btk. vonatkozó rendelkezését.

- [78] Az Alkotmánybíróság – többek között – a 3068/2013. (III. 14.) AB határozatban megerősítette a normavilágosság értelmezésével összefüggésben kialakult töretlen gyakorlatát. Ennek megfelelően kimondta, hogy „[a]z 1160/B/1992. AB határozatában az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy »a jogalkalmazás általános és elvont módon megfogalmazott jogi normák konkrét, egyedi esetekre való vonatkoztatása. Ennek során minden jogszabály értelmezésre szorul még akkor is, ha annak problémamegoldó, alkotó jellege elmosódott, az értelmezési művelet más korábbi jogszabály-értelmezésekre támaszkodva rutinná vált. [...] Ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. [...] A jogszabálynak ezért az életviszonyok tipikus vonásait kell figyelembe vennie.« (ABH 1993, 607, 608) Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányellenessé csak az a jogszabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható, csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232; 42/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 299, 301].“ {Lásd: 3068/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [23]}
- [79] Az adott ügyben nem áll rendelkezésre semmilyen bírói gyakorlat, így eleve nem lehet állást foglalni a norma kiszámíthatatlansága vagy értelmezhetetlensége vonatkozásában. E tekintetben irányadó az Alaptörvény 28. cikke, melynek megfelelően a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [80] A normavilágossággal kapcsolatos aggályok kapcsán hangsúlyoznám azt is, hogy a kuruzslás tényállása a Módtv. által beiktatott, 2020. február 15-én hatályba lépett módosítás előtt a korábbi tényállásában a Btk. csupán „az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység” jogosulatlan végzését szabályozta és szankcionálta. A módosítás tehát éppen (ahogy a törvény címéből is kitűnik) a sérelmesnek vélt „normavilágosság” érdekében egyértelműsítette, és ezáltal bővítette ki a szankcionálandó tevékenységi köröket. A törvényhez tartozó kommentár is hosszan példálózik azzal, hogy mi tartozik bele és mi nem az indítványozó által kifogásolt és szerinte nem kellően világos egészségügyi szakképesítéshez kötött pszichoterápiás gyakorlat körébe, tehát hogy ki is a norma konkrét címzettje.
- [81] Véleményem szerint tehát a támadott jogi szabályozás alkalmazása, illetve értelmezése az alkotmányosság szintjére felérő problémát nem vet fel.
- [82] A többségi határozat maga is kiemeli, hogy „[a]z absztrakt jogi norma értelmezése a konkrét esetben klasszikus bírói feladat”. A fentebb kifejtettek szerint pedig a bíróságokra nézve az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabály folytán figyelembe veendő, a módosítást beiktató törvényhez fűzött indokolás is alátámasztja mindazt, hogy a cél a tényállás kibővítése és az elszaporodó visszaélések visszaszorítása miatti szabályozás volt. Összességében a korábban fennálló „tágan” szabályozott tevékenységi kör egyértelműsítése, pontosítása volt a jogalkotó szándéka. A kuruzslás törvényi tényállásának új elemei tekintetében tehát nem áll rendelkezésre egyetlen bírói határozat sem, mely igazolná, hogy a támadott rendelkezés a normavilágosság sérelmét, a támadott rendelkezés kiszámíthatatlanságát, ezáltal többségi határozattal megállapított jogalkotói mulasztás fennállását okozná.
- [83] 3. A fenti indokok alapján a törvényalkotói mulasztás hivatalbóli megállapítását nem tudtam támogatni.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadémizált
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

[84] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

[85] A különvélemény 2. és 3. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

VIII. A Kúria határozatai

A Kúria 2/2021. BJE határozata

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Győri Ítéltábla elnöke által előterjesztett indítvány alapján lefolytatott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2021. június 17. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

- I. Emberi magatartás megítélése esetében – eltérő, illetve kizáró törvényi rendelkezés hiányában – a Btk. Általános Része szerinti, a magatartás felróhatóságát kizáró rendelkezések értelemszerű alkalmazásának van helye. Ha nincs kiismerhető igazodási pontja annak a magatartásnak, ami az önhiba vonatkozásában végsősorban számon kérhető, felróható, akkor az önhiba megállapítására kizárólag szándékos magatartásból vonható következtetés.
- II. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 87. § (1) bekezdése szerinti önhiba mint emberi magatartás megállapítása, illetve megítélése kapcsán nem hagyhatók figyelmen kívül a Btk. Általános Részének a felróhatóság alanyi oldali elvárhatóság vizsgálata szempontjából jelentős rendelkezések. Így mindaz, ami adott személy akarata és az akaratából tanúsított magatartása szempontjából jelentős. Ekként az önhiba megítélésénél a világra kiterjedő járvány (pandémia) ténye, az annak következtében kialakult és az azzal összefüggő helyzet sem hagyható figyelmen kívül.
- III. A Kúria felhívja a Veszprémi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportját az 5.F.287/2020. számú ügyben utólagos büntetés-végrehajtási bírói eljárás lefolytatására.

Indokolás

I.

1. A Győri Ítéltábla Elnöke a 2021. március 22-én kelt jogegységi indítványában az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulatában meghatározott okból, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontjában megállapított jogkörében a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 87. § (1) bekezdése alkalmazásának tárgyában jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Indítványa szerint eltérő, ellentétes jogértelmezés és gyakorlat alakult ki a Bv. tv. 87. § (1) bekezdése szerinti, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizáró rendelkezés önhibára vonatkozó kitételének értelmezése kapcsán.
2. Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának alátámasztására a következő határozatokat hozta fel.
 - a) A Veszprémi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2021. január 18-án meghozott és jogerős, 24.F.286/2020/10/II. számú végzésével mellőzte az (alapügyben I. rendű terhelt) elítélt feltételes szabadságra bocsátásból kizárását, a Soproni Járásbíróság B.420/2016/20/2. számú és a Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.168/2018/25. számú határozata folytán 2020. szeptember 9-én jogerős ítéletével kiszabott 1 év 6 hónapi szabadságvesztés büntetésből.
Indokai szerint az elítélt 2020. október 9-én személyesen átvette a 2020. december 10. napjára, a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetbe való jelentkezésre szóló felhívást. A büntetés letöltése végett azonban csak 2020. december 15-én jelent meg a büntetés-végrehajtási intézetben.
A végzés rögzítette, miszerint a késedelem indoka, hogy amikor az elítélt a külföldi tartózkodásából Magyarországra visszatért, 2020. december 5. napjától 2020. december 14. napjáig kötelező

hatósági karanténba került. A karantén időtartamának lejártát követően viszont azonnal jelentkezett a szabadságvesztés letöltésének megkezdésére.

A bíróság álláspontja szerint a szabadságvesztés letöltésének késedelmes – öt nappal későbbi – megkezdése nem arra vezethető vissza, hogy az elítélt a végrehajtás alól kívánta kivonni magát. A bíróság álláspontja szerint az elítélt a jogszabály által rá rótt kötelezettség betartása és nem önhibából eredő mulasztása miatt, illetve következtében kezdte meg későbbi időpontban a szabadságvesztés letöltését. Ezért a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből való kizárására nem kerülhet sor.

- b) A Veszprémi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2021. január 18. napján meghozott 5.F.287/2020/8/I. számú, és – a Veszprémi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1.Bpkf.87/2021/4. számú határozat folytán – 2021. február 12-én végleges végzésével megállapította, hogy az (alapügyben II. rendű terhelt) elítélt feltételes szabadságra bocsátása kizárt, a Soproni Járásbíróság B.420/2016/20/2. számú és (a Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bf.168/2018/25. számú határozata folytán) 2020. szeptember 9-én jogerős ítéletével kiszabott 1 évi szabadságvesztés büntetésből.

Az elsőfokú végzés indokai szerint ezen elítélt számára 2009. október 9-én szabályszerűen kézbesítették a 2020. december 10. napjára, a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetbe való jelentkezésre szóló felhívást.

A felhívás tartalmazta azt a figyelmeztetést, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg. 2020. december 5. napján az elítéltet a hegyeshalmi határátkelőhelyen a Mosonmagyaróvári Rendőrkapitányság rendőre 10 nappal hatósági házi karanténba helyezte, melynek leteltét követő napon, 2020. december 15-én az elítélt önként jelentkezett a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási intézetbe a büntetés letöltésére.

A végzés hivatkozott arra, hogy az elítélt a bevonulási kötelezettség önhibából történő elmulasztásának jogkövetkezményeiről való tájékoztatás ismeretében vállalta a külföldre utazást és annak következményeit úgy, hogy az írott és az elektronikus sajtó folyamatos, mindenki számára hozzáférhető tájékoztatást közölt a külföldi utazáshoz kapcsolódó járványügyi előírásokról.

Az eljáró bíróság álláspontja szerint az elítélt önhibája abban áll, hogy a bevonulásra előírt határidő ismeretében olyan időpontban érkezett vissza Magyarországra, amikor az alkalmazandó karantén szabályok mellett már nem nyílt lehetősége a megadott határnapon a bv. intézetben megjelenni, akadályoztatásáról pedig a BVOP értesítését is elmulasztotta.

A másodfokú bíróság hivatkozott továbbá arra is, miszerint az önhiba körébe tartozó, s ekként értékelendő az a körülmény is, hogy az elítélt nem számolt a karantén – egyébként hatósági mérlegeléstől függő – elrendelésének a lehetőségével.

3. Az indítványozó szerint eldöntendő kérdés, hogy
- a hatósági karanténban lévő terhelt esetén megállapítható-e a Bv. tv. 87. § (1) bekezdése szerinti önhiba, ha a karantén lejártakor jelentkezési kötelezettségének eleget tesz;
 - mi az elvárható gondosság, illetve annak mérve veszélyhelyzet idején; a veszélyhelyzet az adott terheltnek esetében magasabbra helyezte vagy éppen csökkentette a gondosság mércéjét.

Az indítványozó a Veszprémi Törvényszék 24.F.286/2020/10/II. végzése szerinti állásponttal értett egyet. Kifejtette, hogy a hatóság által elrendelt karantén elhagyása alól a jogszabály nem ad felmentést a szabadságvesztés letöltésére szóló felhívás esetére. Ehhez képest, s miután mindkét terhelt a karanténkötelezettség lejártát követően nyomban jelentkezett a szabadságvesztés letöltésére, a felhíváshoz képest késedelmes jelentkezés miatt önhiba nem állapítható meg.

II.

A legfőbb ügyész a Bv.448/2021/2. számú írásbeli nyilatkozatában az indítványozó álláspontjával nem értett egyet. Indítványozta, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa akként határozzon, hogy a Veszprémi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az 5.F.287/2020/8/I. számú és a Veszprémi Törvényszék, mint másodfokú bíróság az 1.Bpkf.87/2021/4. számú végzésekben kifejtett álláspont a helyes.

Álláspontja szerint, ha a terhelt valamely szándékos magatartása miatt (azzal okozati összefüggésben) úgy kerül hatósági karanténba, hogy emiatt nem tudja időben megkezdeni a határozott tartamú szabadságvesztésének a végrehajtását, terhére a Bv. tv. 87. § (1) bekezdésében a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárásának feltételül előírt önhiba megállapítható.

Kifejtette, hogy az indítványban szereplő esetekben a terheltek 2020. október 9. napján értesültek arról, hogy büntetésük letöltése érdekében 2020. december 10. napján a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben kell jelentkezniük. A terheltek ennek tudatában utaztak külföldre, majd tértek vissza Magyarországra 2020. december 5. napján úgy, hogy a határ átlépésekor a Mosonmagyaróvári Rendőrkapitányság rendőre őket 10 napra hatósági házi karanténba helyezte.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 2020. június 18. napjától hatályos 67/A. § (1) bekezdés a) pontja szerint: „A járványügyi hatóság meghatározott országokból történő beutazás esetén előírhatja, hogy a járványügyi intézkedés alá vont személy a számára meghatározott lakást, ahhoz tartozó bekerített helyet vagy egyéb, egészségügyi intézménynek nem minősülő helyet a határozatban meghatározott ideig ne hagyja el (a továbbiakban: hatósági házi karantén).” Az Eütv. ugyanazon §-ának (3) bekezdése alapján ezt a hatósági karanténra vonatkozó döntést a rendőr is közölheti. A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) már a terheltek külföldre utazásakor (és Magyarországra történő visszaérkezésekor is) hatályos 2. § (1) bekezdése alapján a külföldről érkező magyar állampolgár egészségügyi vizsgálaton eshet át, amelynek túrésére nem köteles. A Korm. rendelet 3. § a) pontja alapján, ha a külföldről érkező magyar állampolgár esetében az egészségügyi vizsgálat fertőzés gyanúját nem állapítja meg, és a magyar állampolgár magyarországi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, 10 napra hatósági házi karanténban kerül elhelyezésre. Tekintettel arra, hogy a Magyarországra történő beutazással kapcsolatos, ismertetett előírásokról mind az írott, mind az elektronikus sajtó folyamatosan tájékoztatta hazánk lakosságát, a terhelteknek már külföldre utazásuk időpontjában reálisan számolniuk kellett azzal, hogy hazatérésük után 10 napra hatósági karanténba kerülnek. Erre a körülményre, valamint arra is tekintettel, hogy a jogegységi indítvány alapjául szolgáló bv. bírói eljárásokban és másodfokú bírósági eljárásban nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy bármilyen elháríthatatlan akadály gátolta volna a terhelteket abban, hogy Magyarországra olyan időpontban hazatérjenek, amely lehetővé tette volna számukra, hogy a felhívásban meghatározott határnapon a büntetésük letöltését megkezdjék, őket a szabadságvesztésük határidőben történő meg nem kezdése vonatkozásában önhiba terheli.

Megjegyezte, hogy előfordulhatnak olyan esetek, amikor nem a terhelt szándékos magatartása miatt kerül sor a hatósági házi karanténba helyezésre (pl. a Magyarországon tartózkodó terhelt koronavírussal fertőződik meg), melynek folytán ő nem tudja a büntetését határidőben megkezdni. Ilyenkor az önhiba nem állapítható meg. Ugyancsak nem lehet az önhibát megállapítani, amikor a terhelt azt tervezi, hogy még kellő időben hazatér Magyarországra, ám valamilyen elháríthatatlan akadály folytán (pl. külföldön baleset éri) erre csak később lesz módja, s emiatt a hatósági karantén meghússítja a szabadságvesztése végrehajtásának a határidőben történő megkezdését. Azt tehát, hogy egy konkrét ügyben az önhiba megállapítható-e, mindig csak az adott ügy releváns körülményeinek a gondos vizsgálata alapján dönthető el.

Az indítványban megfogalmazott kérdésekkel összefüggésben megjegyezte, hogy – álláspontja szerint – a veszélyhelyzet nem érintette az önhiba megítélésével kapcsolatban a terheltektől elvárt gondosság szintjét. A világjárványra tekintettel elrendelt egyes kormányzati intézkedések minden Magyarországon élő személy életét alapvetően befolyásolják, ezért azok ismerete és a vonatkozó jogszabályi előírások betartása minden hazánkban élő ember kötelessége. A külföldről történő hazatéréssel kapcsolatos korlátozások ismerete ugyanígy elvárható azoktól a magyar állampolgároktól, akik a veszélyhelyzet idején külföldre utaznak és később vissza kívánnak térni Magyarországra.

Álláspontja szerint nem az elvárhatóság szintje emelkedett magasabbra tehát a járványra, illetőleg a veszélyhelyzetre figyelemmel, hanem azoknak a tényeknek, illetőleg körülményeknek a köre bővült ki, amelyeknek az ismerete a magyar állampolgároktól alappal elvárható.

III.

A Kúria az ügyben – a Bszi. 37. § (1) bekezdése alapján, a 38. § (1)–(2) bekezdése szerint – ülést tartott; melyen az indítványozó a jogegységi indítványt, a legfőbb ügyész képviselője pedig az írásbeli nyilatkozatban foglaltakat fenntartotta és azzal egyező tartalommal szólalt fel.

IV.

A jogegységi indítvány – a következők szerint – alapos.

1. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz [ezzel egyezően rendelkezik a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja]. Jogegységi igény érvényesítése – értelemszerűen – valamely elvi kérdésben követendő jogi álláspont kialakítását célozza.

A Bszi. meghatározza, hogy mi lehet jogegységi igény tárgya [32. § (1) bek.], ki jogosult jogegységi igényt érvényesíteni [33. § (1) bek.] és rendelkezik a jogegységi tanács összetételéről, döntési jogköréről, határozathozataláról [34–35. §, 39–40. §].

2. A Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárást kell lefolytatni, ha azt a Kúria elnöke vagy kollégiumvezetője, illetve helyetteseik, valamint az ítélőtábla elnöke indítványozza.

A Bszi. értelmében a jogegységi eljárást mindenképp le kell folytatni, ha jogosult indítványozza és indítványában – a Bszi. alapján jogegységi igény tárgyát képező – eldöntendő elvi kérdés van.

Jogosult indítványa esetén akkor is helye van jogegységi eljárásnak, ha utóbb az indítványát visszavonta, viszont fennállnak a Bszi. 32. § (1) bekezdése szerinti okok [Bszi. 39. § (2) bek.].

Következésképpen a jogegységi tanácsnak érdemben először mindig arra kell választ adnia, hogy az indítványban foglaltak alapján van-e – a Bszi. alapján jogegységi igény tárgyát képező – eldöntendő elvi kérdés.

Abban a kérdésben, hogy az indítványban foglaltak alapján van-e – a Bszi. alapján jogegységi igény tárgyát képező – eldöntendő elvi kérdés a jogegységi tanácsot nem köti az indítványozó álláspontja. A jogegységi igény mibenléte, illetve annak alapossága a jogegységi tanács önálló elbírálásának tárgya [hasonlóképpen, mint a büntetőjogi felelősség önálló elbírálás; ld. Be. 7. § (5) bek.].

Kétségtelen, hogy az indítványban foglaltak adják a jogegységi eljárás tárgyi keretét, az indítványozónak meg kell jelölnie, hogy milyen kérdésekben és mely okokból kéri a jogegységi határozat meghozatalát.

Ugyanakkor a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja esetében a jogegységi tanács a jogkérdés mikénti eldöntését önállóan határozza meg, arra az indítványozónak javaslatot sem kell tennie [Bszi. 33. § (2) bek.].

Következésképpen – a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben – törvény erejénél fogva a jogegységi tanács döntési jogkörébe tartozik, hogy az indítványban foglaltak alapján mi képezi eldöntendő elvi kérdés (jogegységi igény) tárgyát, illetve ehhez képest mi tartozik érdemi elbírálás alá.

A törvényi szabályozásból kitűnően jogosult indítvány esetében nem maradhat érdemi elbírálás nélkül a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi igény tárgyát képező elvi kérdés, viszont a jogegységi tanács dönt abban, hogy az indítványban foglaltak alapján a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti törvényi feltételek fennállnak-e.

Ha a jogegységi tanács álláspontja szerint e törvényi feltételek fennállnak, akkor érdemi elbírálásnak [Bszi. 40. § (2) bek.], ha viszont a jogegységi tanács szerint a törvényi feltételek bármelyike hiányzik, akkor a jogegységi határozat mellőzésének [Bszi. 40. § (3) bek.] van helye.

Következésképpen a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben a jogegységi igényről a jogegységi tanács érdemben akkor dönthet, ha azt maga is annak tartja, viszont ez esetben a jogegységi tanácsnak nem csak joga dönteni, hanem – törvény erejénél fogva – kötelessége is.

Rámutat a Kúria arra, hogy a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben a törvényi szabályozásból kitűnően a jogegységi határozat meghozatala az eldöntendő elvi kérdés tartalma vonatkozásában – a korábbi szabályozáshoz képest – nem csupán az indítvány szerinti jogegységi igény alaposságának megítélését, hanem a jogegységi indítvány keretei között maradó konkretizálását is jelenti.

Ezért nincs szükség ilyenkor arra, hogy az indítványozó javaslatot tegyen a jogkérdés mikénti eldöntésére [Bszi. 33. § (2) bek.].

3. Annak eldöntése, hogy az indítványban foglaltak alapján van-e – a Bszi. alapján jogegységi igény tárgyát képező – eldöntendő elvi kérdés, valójában három, egymást feltételező részre osztható:
 - először azt kell eldönteni, hogy a jogegységi indítványban van-e elvinek tekintendő kérdés,
 - ha van ilyen, akkor abban kell dönteni, hogy valóban kérdéses-e, tehát eldöntésre váró-e,
 - ha pedig ilyen, akkor állást kell abban foglalni, hogy az eldöntése jogegységi igény tárgyát képezi-e, tehát a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása végett szükséges.

Ezt követően bírálható el érdemben a jogegységi igény és hozható jogegységi határozat.

4. A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárásnak van helye, ha a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges.
- A Bszi. 34. § (1) bekezdés zárómondata szerint a jogegységi tanács az elnökből és további 6 tagból áll; a (4) bekezdése szerint pedig a jogegységi tanács a Kúria teljes kollégiuma, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges elvi kérdés eldöntése.
- A Bszi. rendelkezéseinek összevetéséből kitűnően lényeges tartalmi különbség van a joggyakorlat továbbfejlesztését és az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítását célzó jogegységi igény között.
- A tartalmi különbözőség az eltérő fogalmiságon túlmenően – s az egy jogszabályhely alá tartozás ellenére – eltérő szabályozást is jelent.
- A joggyakorlat továbbfejlesztése azt jelenti, hogy a bevett joggyakorlatot – a meglévőhöz képest – más irányba indokolt elmozdítani. Ez nem feltétlen 180 fokos fordulat, illetve a korábbi joggyakorlat felszámolása, viszont kétségtelen, hogy valamilyen mértékben szembekerülés a korábbival, mégpedig felülről, a jogegységi határozat által kezdődő reformálással (ebből a szempontból közömbös egybevágó eseti döntések is vannak).
- Másrészt a joggyakorlat az ítélkezési gyakorlatnál horizontálisan szélesebb terjedelmű fogalom, s nyilvánvaló, hogy az elmozdulás (elmozdítás) eleve kihatással van az ítélkezésen kívüli jogalkalmazásra is, illetve értelemszerűen ilyen igénnyel lép fel.
- A bevett gyakorlattól továbblépés és annak a jogalkalmazási hatása egyaránt indokolja, hogy ilyenkor a jogegységi tanács a Kúria teljes kollégiuma.
- Az ítélkezési gyakorlat egységének biztosítása viszont azt jelenti, hogy a meglévő, bevett gyakorlat fennállását közrehatás érte, ami azt elmozdítaná, ennek azonban nincs indoka, vagy azért mert ilyen szándék valójában nem volt, vagy pedig azért mert az ilyen igény nem alapos. Ez esetben a jogegységi tanács – amennyiben nincs szükség korábbi jogegységi határozat megváltoztatására vagy hatályon kívül helyezésére – héttagú.
- A jogegységi határozat ugyanis valójában annak kinyilvánítását jelenti, hogy nincs változtatásnak indoka. Ez lényegében a bevett ítélkezési gyakorlat megerősítését, a közrehatástól való megkímélését jelenti.
- Jelen esetben – mivel emberi magatartás, illetve a felróhatóság mikénti megítélése a jogegységi igény tárgya – utóbbiról van szó.
5. A Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt az ítélőtábla elnöke indítványozza. A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges.
- Az indítvány alapján a jogegységi eljárás lefolytatásának minden törvényi feltétele adott.
- Az indítványozó a Győri Ítélőtábla elnöke.
- Az indítványban foglaltak alapján elvi kérdés valójában az, hogy amennyiben az önhiba, illetve annak hiánya – törvény erejénél fogva – joghatást kiváltó körülmény, és az ilyen önhiba megállapításának nincs kifejezett törvényi feltétele, ismérve, akkor az önhiba körében, az önhibára következtetést engedő magatartás vonatkozásában milyen tudattartalom elvárt, illetve lehet elvárt.
- Nyilvánvaló ugyanis, hogy ennek kiismerhetősége, megismerhetősége nem csupán az eltérő jogértelmezés folytán ellentétes gyakorlat elkerülése szempontjából (másként szólva az egységes ítélkezési gyakorlat érdekében), hanem a parttalan jogértelmezés kiküszöbölése végett egyaránt jelentős.
- Ez a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata szerinti, azaz egységes ítélkezési gyakorlat biztosítását célzó jogegységi igény, vagyis a Bszi. 34. § (2) bekezdése szerint héttagú tanács elé tartozó.
- Nem arról van ugyanis szó, hogy van gyakorlat, amitől el kell lépni, illetve két kúriai döntés között keletkezik szembeállítás.
- A Kúria jogegységi tanácsa ezért a Győri Ítélőtábla elnöke indítványa alapján, a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva, az eljárást – a Be. 670. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34–41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

V.

1. Az indítvány elbírálásánál irányadó törvényi rendelkezések a következők.

A Bv. tv. 8. § (1) bekezdése szerint:

„Az elítélt köteles magát a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásának alávetni, a kényszerintézkedés hatálya alatt álló köteles eltérni a szabadságelvonással járó kényszerintézkedés foganatosítását, ennek megtagadása esetén vele szemben a törvényben meghatározott jogkövetkezmények állnak be, illetve kényszer alkalmazható. A kényszergyógykezelt köteles eltérni személyi szabadságának korlátozását, a végrehajtás elővezetéssel és elfogatóparancs kibocsátásával kikényszeríthető. A rendbíróság helyébe lépő elzárásra kötelezett személy köteles eltérni személyi szabadságának elvonását, a végrehajtás elővezetéssel kikényszeríthető.”

A Bv. tv. 55. §-a szerint:

„(1) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a 87. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek alapján történő kizárására a bv. intézet tesz előterjesztést – a szabadságvesztés foganatba vételekor – a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

(2) A büntetés-végrehajtási bíró az előterjesztés érkezésétől számított tizenöt napon belül dönt.

(3) A feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárásának mellőzése esetén a bűnügyi költséget az állam viseli.”

A Bv. tv. 87. §-a szerint:

„(1) Az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki kell zárni, ha a határozott ideig tartó szabadságvesztés letöltését önhibájából határidőben nem kezdte meg.

(2) Az elítéltet erre a következményre a szabadságvesztés megkezdésére kiadott felhívásban, halasztás engedélyezése esetén a határozatban figyelmeztetni kell.”

A Btk. 7. §-a szerint:

„Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.”

A Btk. 8. §-a szerint:

„Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.”

A Btk. 20. §-a szerint:

„(1) Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.

(2) Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.

(3) Nem zárja ki a büntethetőséget a tévedés, ha azt gondatlanság okozza, és e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.”

2. Az önhiba esetében értelemszerűen olyan elvárhatóságról van szó, ami felróható.

Sajátos, ám értelemszerű azonban, hogy a jogegységi igény által célzott jogértelmezés olyan önhiba esetére vonatkozó, aminél az elvárhatóság elől hiányzik az előreláthatóság, ehhez képest a kiszámíthatóság esélyének biztosítása, lévén az önhiba fogalmát a törvény nem határozza meg és nem részletezi (példálózóan sem) az önhibát megvalósító emberi magatartásokat. Ehhez képest nincs kiismerhető igazodási pontja annak a magatartásnak, ami végsősorban számon kérhető, felróható.

Ezért mindenkor, minden esetben és mindent megelőzően körültekintő feltárást, tisztázást, vizsgálatot igényelnek azok a tények, körülmények, amelyekből az önhiba fennállására vagy annak hiányára vonható következtetés.

3. A felróhatóság – hagyományosan és általánosan – az ún. alanyi okozatosság. Azt fejezi ki, hogy a személy tehet arról, amit a terhére róttak. Kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az alanyi okozatosság a személy külvilágban megnyilvánuló magatartáshoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás a személyen belüli, külvilágtól elzárt.

Ezért egy adott magatartásról a tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megnyilvánuló, illetve megnyilvánult fizikai, illetve más által érzékelhető (avagy mérhető) tényből való következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ennek körültekintő tisztázása az elengedhetetlen.

Ebből az aktuális tudattartalomra, ekként szándékosságra, avagy gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, másképpen szólva a felróhatóságra vont következtetés viszont jogi értékelés, tehát jogkérdés.

A kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. A személy akkor felelős, ha magatartása tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és azt ebben a tudatban mégis végrehajtja.

A felróhatóság azonban nem csak az aktív rá gondolásban, hanem a rá gondolás hiányában is kifejeződik, tehát ha a személy úgy bocsátkozik magatartása kifejtésébe, illetve annak következményét éppen azért okozza, mert mindegyik nem gondol, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben a megkívánt és elvárható rá gondolás hiánya róható fel. A szándékosság és a tudatos gondatlanság esetében a rá gondolás kimutatható, míg a hanyag gondatlanság esetében éppen a megkövetelt rá gondolás hiányáról van szó.

A konkrét magatartás egyes tényeiből lehet következtetni, hogy a személy belenyugodott-e magatartása lehetséges következményeibe, avagy könnyelműen bízott azok elmaradásában. Esetlegesen szándék esetén a személy értelmileg valószínűnek tartja a következmény bekövetkeztét, és annak jelentkezése iránt közömbös. Tudatos gondatlanság esetén pedig értelmileg valószínűtlennek, távolinak ítéli azt, és bízik annak elmaradásában.

A két tudattartalom kétféle irányú. Az esetlegesen szándékú személy túljutott a rossz lehetőségének mérlegelésén, azt valóságosnak tartja és bekövetkeztébe belenyugszik, mellé áll. A tudatos gondatlan személy szintén mérlegelte a rossz lehetőségét, viszont azt valószínűtlennek tartja, nem is áll mellé, hanem bízik az elmaradásában. Ez az elhatárolás alapja.

Tehát azt kell vizsgálni, hogy egy adott tudattartalomnak van-e értelmi eleme (előrelátás lehetősége fennáll-e); és ha igen, az annak alapját képező (tudati) tényekhez milyen érzelmi viszonyulás kapcsolódik. Ha az értelmi elem hiányzik, akkor nyilvánvaló érzelmi viszonyulás sincsen, ezért csupán objektív mérce alkalmazása lehetséges.

4. Mindez önhiba vonatkozásában a következőket jelenti. A már kifejtettek szerint az önhiba esetében az elvárhatóság elől hiányzik az előreláthatóság. Következésképpen – az objektív mérce alkalmazásának lehetőségét ide nem értve – eleve, fogalmilag kizárt, hogy gondatlanság legyen a felróhatóság alapja. Az objektív mérce alkalmazása pedig azért nem jön szóba, mert akkor vagy eleve felesleges önhiba esetéről rendelkezni, vagy pedig meghatározottnak kell lenni az önhibára okot adó feltételnek. Jelen jogegységi igény esetében egyikről sincs szó.

Következésképpen eleve csupán szándékosságról lehet szó azzal, hogy még az előreláthatóság (értelmi elem) hiánya is szintén fennáll. Így a felróhatóság alapjaként nyilvánvalóan csupán szándékos magatartás jöhet szóba. Kizárólag ilyen magatartásra nyílik ugyanis következtetési alap.

Másként szólva, ha nincs kiismerhető igazodási pontja annak a magatartásnak, ami az önhiba vonatkozásában végsősorban számon kérhető, felróható, akkor az önhiba megállapítására valójában kizárólag szándékos magatartásból vonható következtetés.

Ellenkező esetben az elvárhatóság a felróhatósággal egyben jelenik meg, eleve kizárt annak esélye, hogy a személy magatartása hozzáigazodjon. Kizárólag utólag válik egyértelműen megismerhetővé az a magatartás, amit el kellett volna kerülni.

5. Kétségtelen, hogy önhiba nem csupán vis maior lehet, következésképpen a két fogalom nem egymás szinonimái és nem fedik le egymást. A vis maior ugyanis nem csak olyan lehet, amely kizárólag a bekövetkezésének pillanatában bír jelentőséggel. Mindemellett kétségtelen az is, ami az érintett terheltek esetében a pandémia (világra kiterjedő járvány) hatását, konkrétan a karanténkötelezettséget, illetve elhelyezést és annak tartamát jelenti.

Utóbbi valójában – és az adott terheltek számára – két egyaránt bevonulásra, ám más-más helyre (egyfelől karanténba, másfelől börtönbe) szóló kötelezés, két magatartási kötelesség kollíziója. Ez esetben pedig szintén körültekintő vizsgálatot igényel a két kötelesség mibenléte és a magatartást vezérlő tudat tartalma, helyessége szempontjából nem hagyható figyelmen kívül a tévedés lehetősége, ami ez esetben szándékosságot kizáró, a Btk. 20. § (1)–(2) bekezdése értelmében.

Kétségtelen az is, hogy a körülményeknek a személyekre gyakorolt, korlátozásban megnyilvánuló hatása is vizsgálendő, hiszen ezáltal válik megítélhetővé az adott személy magatartásának helyessége.

Amint a cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés esetében, a cselekmény társadalomra veszélyes jellegének megítélésénél is a közösség értékelésének van szerepe, amely során az elkövetőnek arról kell tudnia, hogyan értékeli bizonyos cselekményt a közösség, illetve a társadalom többsége.

A közösségi értékelés legfőbb forrása a jogszabály, azonban a közösség társadalmi értékeléséről leginkább a tömegtájékoztatói eszközökből szerezhető tudomás. Minél régebbi egy szabályozás, annál inkább szélesebb körű annak az ismerete, mely egyben kizárja az arról való ismeret hiányát.

Ezen körülmények nyilvánvalóan nem lehetnek közömbösek. A pandémia, vagyis az egész világot érintő fertőző betegség okozta járvány a társadalom minden tagja számára érzékelhető, eddig ismeretlen társadalmi és gazdasági

helyzetet eredményezett. Évtizedek, generációk óta nem volt példa a veszélyhelyzeti jogszabályalkotás által bevezetett különleges jogrendre, és bár az abban kihirdetett nagyszámú jogszabályi előírásban való kiigazodást a tömegtájékoztató a legszélesebb körben segítette, a legnagyobb hangsúlyt az egészségvédelem, azon belül is a fertőzés terjedésének megakadályozását célzó intézkedések kapták.

Az ismeretközlés kitért a külföldre és onnan visszautazással kapcsolatos következményekre, ugyanakkor széles körben váltak ismertté olyan helyzetek is, melyek az állampolgárok kötelezettségeinek a teljesítése körében utalt nagyobb méltányosságra. Ekként volt szó többek között az ügyintézési, igazolási és egyéb határidők meghosszabbításáról.

6. Ami pedig – a legfőbb ügyész írásbeli nyilatkozata szerinti – karanténkötelezettség jogszabályban megismerhető tartalmát illeti, a helyzet a következő.

Kétségtelen, hogy – amint a legfőbb ügyész írásbeli nyilatkozata is tartalmazza – 2020. szeptember 1-jétől a hatósági házi karantén érintő jogszabályi rendelkezés a külföldről hazánkba visszaérkező magyar állampolgár esetén a hatósági házi karantén elrendelését írta elő, nem csupán annak lehetőségét.

Az Eütv. 2020. június 18. napjától hatályos 67/A. § (1) bekezdés a) pontja szerint: „A járványügyi hatóság meghatározott országokból történő beutazás esetén előírhatja, hogy a járványügyi intézkedés alá vont személy a számára meghatározott lakást, ahhoz tartozó bekerített helyet vagy egyéb, egészségügyi intézménynek nem minősülő helyet a határozatban meghatározott ideig ne hagyja el (a továbbiakban: hatósági házi karantén).” Az Eütv. ugyanazon §-ának (3) bekezdése alapján ezt a hatósági karanténra vonatkozó döntést a rendőr is közölheti.

A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet a terheltek külföldre utazásakor (és Magyarországra történő visszaérkezésekor is) hatályos 2. § (1) bekezdése alapján a külföldről érkező magyar állampolgár egészségügyi vizsgálaton eshet át, amelynek tűrésére köteles. E Korm. rendelet 3. § a) pontja alapján, ha a külföldről érkező magyar állampolgár esetében az egészségügyi vizsgálat fertőzés gyanúját nem állapítja meg, és a magyar állampolgár magyarországi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, – eredetileg tizennégy napra) 2020. szeptember 21-től – tíz napra házi karanténban kerül elhelyezésre.

A járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes szabályok megállapításáról és a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CIV. törvény – 2020. október 28-tól hatályos – 2. §-a rendelkezett arról, hogy (az Eütv. rendelkezéseitől eltérően)

„(1) Ha a járványügyi készültség alatt kormányrendelet meghatározott országokból történő beutazás esetére hatósági házi karanténkötelezettséget ír elő, – a (2) és (3) bekezdés szerinti tájékoztatás megtörténte esetén – a hatósági házi karantén elrendelésével kapcsolatban egyedi közigazgatási hatósági eljárás lefolytatásának nincs helye.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben a határellenőrzést végző rendőri szerv a karanténkötelezett személyt tájékoztatja, hogy a Magyarország területére történő belépést követően kormányrendeletben meghatározott ideig köteles az általa meghatározott lakásban, ahhoz tartozó bekerített helyen vagy egyéb egészségügyi intézménynek nem minősülő helyen (a továbbiakban együtt: karanténlakás) tartózkodni.”

Kétségtelen továbbá az is, hogy a jogszabály a karanténként kijelölt helyiség elhagyásának eseteit meghatározta. Ugyanakkor e körben nincs szó a szabadságvesztés letöltésére felhívás esetéről.

7. A Bv. tv. 87. § (1) bekezdése szerint az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki kell zárni, ha a határozott ideig tartó szabadságvesztés letöltését önhibájából határidőben nem kezdte meg. A Bv. tv. 87. § (2) bekezdése alapján az elítéltet erre a következményre a szabadságvesztés megkezdésére kiadott felhívásban, halasztás engedélyezése esetén a határozatban figyelmeztetni kell.

A szabadságvesztés megkezdésére szóló felhívásban megjelölt jelentkezési kötelezettség időpontját megelőzően hatósági házi karanténba helyezett és ott lévő személy – ahogyan arra az indítványozó is utalt – ilyen okból nem rendelkezik jogszabályi felmentéssel a karantén elhagyására. A két konkuráló jogszabályi kötelezettség alapján, ha a karantén leteltét követően a terhelt a jelentkezési kötelezettségének nyomban eleget tesz, terhére a késedelmes jelentkezés miatti önhiba megállapítása – a karanténban maradás okából – fogalmilag kizárt.

8. A kifejtettek azt jelentik, hogy valamely emberi magatartás megítélése esetében – eltérő, illetve kizáró törvényi rendelkezés hiányában – a Btk. Általános Része szerinti, a magatartás felróhatóságát kizáró rendelkezések nyilvánvaló és értelemszerű alkalmazásának van helye.

A Kúria a jogegységi tevékenységet illetően belátással van olyan körülményekre is, amelyek értelemszerűen nem normatívák. Ez nem idegen az ítélezési gyakorlatról, hiszen a büntető anyagi jog több intézménye esetén

a bíróságnak olyan összemérést kell elvégeznie, ahol a tulajdonságok nem azonosak (elsőként ebben a körben a társadalomra veszélyességben való tévedés említhető).

Az indítványban rögzített ellentétes álláspontok kapcsán az eldöntendő kérdés valójában nem az volt, hogy az egyik vagy a másik bíróság álláspontja helyes-e, hanem hogy az önhiba vonatkozásában figyelembe vehető szempontok között milyen körülmények valószínűsítésének van helye, mely körülmények valószínűsítéséről van szó, vagy mely körülményeket kell figyelembe venni.

A Bv. tv. 87. § (1) bekezdésében meghatározott kizárás a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből büntetés-végrehajtási bírói eljárás a Bv. tv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott alapelvi jellegű előírásából fakad, mely az alávetési kötelezettséget határozza meg. Eszerint az elítélt köteles magát a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásának alávetni, a kényszerintézkedés hatálya alatt álló köteles eltérni a szabadságelvonással járó kényszerintézkedés fogyanatosítását, ennek megtagadása esetén vele szemben a törvényben meghatározott jogkövetkezmények állnak be, illetve kényszer alkalmazható.

A feltételes szabadság törvény által és a perbíró ítéletében biztosított lehetőségének elvesztése tehát szükségképpen kapcsolódik az alávetési kötelezettség megsértéséhez, annak kvázi szankciója. Mindebből pedig az is következik, hogy nem maradhat el az önhiba vizsgálatok az sem, hogy a mulasztás mennyiben vezethető vissza az alávetési kötelezettség megsértésének szándékára.

Ehhez képest a Kúria nem tartotta feladatának a normativitáshoz közelítő tartalommal rögzíteni az önhiba kapcsán szóba jöhető, figyelembe vehető szempontokat.

Döntésében csupán arra szorítkozott, hogy kifejtse, miszerint vannak az adott ügyben is figyelmen kívül nem hagyható szempontok, mégpedig a Büntető Törvénykönyv Általános Részéhez igazodóan.

Kétségtelen, hogy a jogegységi eljárást indítványozó szerint felhozott ellentétes döntések egyike ekként járt el, míg a másik ezzel ellentétesen és kifejezett mellőző álláspontot fogadott el.

A Kúria álláspontja, hogy az adott ügyben – a döntéshez képest – az előző álláspont a helyes.

VI.

Ekként a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata szerinti okból, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján a Győri Ítéltábla elnökének indítványára a jogegységi eljárást lefolytatta, a Bszi. 34. § (1) bekezdésének zárómondata alapján héttagú tanácsban eljárva, a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerint ülést tartott, s a Bszi. 40. § (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak helyt adott és a rendelkező rész szerint határozott, egyben rendelkezett arról, hogy a Bv. tv. 71. § (1) bekezdése értelmében utólagos büntetés-végrehajtási bírói eljárásnak van helye.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2021. június 17.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Demeter Zsuzsanna s. k.,
előadó bíró

Dr. Csák Zsolt s. k.,
bíró

Molnár Ferencné dr. s. k.,
bíró

Dr. Somogyi Gábor s. k.,
bíró

Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s. k.,
bíró

Dr. Bartkó Levente s. k.,
bíró

a jogegységi tanács tagjai

A Kúria 7/2021. PJE határozata a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény szerződésátruházási szabályainak érvényesüléséről

A Kúria összevont polgári-gazdasági-munkaügyi jogegységi tanácsa a Kúria P.VI. számú tanácsának indítványa alapján a szerződésátruházási szabályok érvényesülése tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben szabályozott szerződésátruházás a szerződésből kilépő felet megillető, illetve terhelő jogok és kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő olyan átruházását jelenti, amely a jogviszony folytonosságának fennmaradása mellett a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között jogutódlást eredményez.

Ha a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a szerződésre a továbbiakban a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény szabályait kell alkalmazni. A szerződésátruházás ilyenkor is jogutódlást jelent azzal, hogy a szerződést ebben az esetben – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 53/C. § (2) bekezdése alkalmazásában – a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél közötti új szerződésnek kell tekinteni. A szerződés tartalma, a feleket a jogviszony alapján megillető jogok és kötelezettségek változatlanok maradnak.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria előtt Pkk.VI.24.511/2021. számon az eljáró bíróság kijelölése tárgyában folyamatban levő eljárásban az eljáró tanács a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta, mert el kíván térni a Kúria másik tanácsa által hozott Pfv.V. 21.802/2018/4. számú (BH2020. 106.) határozatban foglaltaktól.
- [2] Az indítványozó – pontosított indítványában – annak az elvi jelentőségű kérdésnek a megválaszolását kérte a Kúria jogegységi tanácsától, hogy a szerződésátruházással kapcsolatos vitás kérdések megítélése során a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) a szerződésátruházást jogutódlásként szabályozó 6:208. §-át és 6:211. §-át, vagy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvénynek (a továbbiakban: Ptké.) a szerződésátruházást a szerződés megújításaként (novációként) kezelő 53/C. § (2) bekezdését kell elsődlegesen alkalmazni, e szabályok együttes alkalmazása ugyanis, noha szabályozási tárgyuk azonos, ellentétes tartalmukra tekintettel kizárt.
- [3] Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.

II.

- [4] A Pfv.V. 21.802/2018. számú ügyben a Kúria eljáró tanácsa úgy foglalt állást, hogy a szerződési pozíció átszállása a Ptk. 6:211. §-a szerinti szerződésátruházásnak minősül. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás esetén a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni. A jogalkotó erre a szerződéses konstrukcióra novációként tekint [22/2018. (XI. 20.) AB határozat [72]]. A mezőgazdasági haszonbérlet esetében a szerződésbe belépő fél nem válik a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél közötti korábbi, megszünt szerződés alanyává. Ezt a jogértelmezést követte a Kúria a Pkk.V.25.037/2018/2., Pkk.V.25.049/2018/3., Pkk.V.25.060/2018/3., Pkk.V.25.061/2018/3.,

Pkk.V.25.062/2018/2., Pkk.V.25.063/2018/2., Pkk.V.25.055/2018/3., Pkk.II.24.522/2019/2., Pkk.V.25.052/2018/3., Pkk.V.25.054/2018/3., Pkk.V.25.056/2018/3., Pkk.II.24.705/2019/2., Pkk.II.24.791/2020/2. és Pkk.II.24.624/2020/2. számú határozataiban is.

- [5] Az indítványozó tanács álláspontja ezzel szemben az, hogy a Ptk. 6:208. §-a, amelyet a Ptk. 6:211. §-a értelmében a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházásra is megfelelően alkalmazni kell, a szerződésátruházást jogutódlásként szabályozza. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdése ezért, amely a szerződésátruházást novációnak tekinti, ellentétes a Ptk. e szabályával. Emiatt a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése nincs összhangban a Ptké. rendeltetésével, szabályozási céljával, nem szolgálja a Ptk.-ban szereplő magánjogi szabályozás megfelelő érvényesülését, a jogrendszer koherenciájának megőrzése mellett történő, zökkenőmentes hatálybalépését. Nem a Ptk. és a korábbi magánjogi szabályok egymás mellett éléséből adódó, a két szabályrendszer időbeli hatályára vonatkozó kérdéseket old meg, nem azt teszi egyértelművé, hogy valamely jogügyletre a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) vagy a Ptk. alkalmazandó, hanem olyan jogintézményt (nováció) kíván életre kelteni, amelyet sem a régi Ptk., sem a Ptk. nem ismer, és amelynek a fogalma, tartalma még a jogtudományban, a jogirodalomban sem tisztázott. Az indítványozó a Kúria Pfv.V.20.251/2019/5. számú (BH2020. 204.) határozatában kifejtettekkel egyetértve hangsúlyozta, a Ptké. rendeltetése, hogy a Ptk. hatálybalépését segítse, következőképpen nem tartalmazhat olyan normát, amely a Ptk. tételes szabályát írja felül. A szerződésátruházással kapcsolatos vitás kérdések megítélése során ezért a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése nem alkalmazható. Álláspontjának alátámasztása körében az indítványozó a Kúria Pkk.V.24.824/2017/2. és Pkk.II.25.076/2018/2. számú határozataira is hivatkozott.

III.

- [6] A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra adott nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a Ptk. és a Ptké. közötti ellentmondás nem vezethet a Ptk. rendelkezéseivel ellentétes eredményre. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdése maga is tartalmaz a jogviszony folyamatosságára – tehát a jogutódlásra –, valamint a jogviszony megújítására vonatkozó elemeket. Ezért a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének az új szerződés létrejöttére vonatkozó szabályát úgy lehet alkalmazni, hogy ez az új szerződés minden tekintetben a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél közötti eredeti szerződés folytatását jelenti, vagyis a szerződés lényegadó tartalmát nem változtatja meg.

IV.

- [7] A jogegységi tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi kérdéssel kapcsolatban a következő:
- [8] 1. A gazdasági-kereskedelmi gyakorlatban rendszeresen előfordul, hogy nem csupán a kötelemből fakadó valamely követelés jogosulti vagy kötelezeti pozíciójában történik alanyváltozás, hanem arra merül fel igény, hogy a szerződő felek egyike – a szerződő partnere közreműködésével – az őt a jogviszony alapján megillető valamennyi jogosultságot és kötelezettséget, tehát a teljes szerződési pozícióját átruházza harmadik személyre úgy, hogy ennek eredményeként a korábbi szerződő fél kilép a jogviszonyból és helyére az új szerződő fél lép be, a jogviszony pedig egyebekben változatlan tartalommal fennmarad. Ilyen helyzet áll elő például akkor, ha a pénzügyi intézmény a jövőben csak vállalati hitelezéssel kíván foglalkozni, ezért a lakossági kölcsönszerződés-állományát másik pénzügyi intézménynek adja át, vagy ha az építési beruházást megkezdő vállalkozás tulajdonosi köre pénzügyi-gazdasági okokból a megrendelő beleegyezésével úgy dönt, hogy a munkálatokat a jogviszony folytonosságának fenntartásával az érdekeltségi körükbe tartozó másik gazdasági társaság folytassa.
- [9] 2. A régi Ptk. külön nem szabályozta a szerződésátruházás jogintézményét. Egyes jogviszonyok esetében azonban az adott jogviszonyra vonatkozó speciális szabályozás elismerte, illetve biztosította a szerződési pozíció átruházásának lehetőségét. Így a bérleti szerződésnél az, hogy a bérlet tárgyának elidegenítésével a vevő a régi Ptk. 432. §-ából következően a bérbeadói pozícióba kerül, jogi lényegét tekintve jogszabályon alapuló szerződésátruházást jelent. Ugyanígy értékelhető az ún. munkajogi jogutódlás [a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 85/A. § (1) bekezdés b) pont, a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 36. §] hatása is az érintett munkaviszonyokra. Az utazási szerződés esetén a Ptk. hatálybalépése előtt az utazási és az utazást közvetítő szerződésről szóló 214/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet 9. § (1) bekezdése, majd az annak helyébe lépett, az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése az utas (megrendelő)

számára lehetővé tette a szerződési pozíciója átruházását. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 161. § (1) bekezdése, illetőleg az azt felváltó, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 17/A. §-a a pénzügyi intézetek között a betétállomány és más visszafizetendő pénzeszközök elfogadásából származó jogi pozíció egyoldalú, a betétesek hozzájárulása nélkül történő átruházásának lehetőségét biztosította. Hasonló szabályozási megoldást alkalmazott a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény 93. § (1) bekezdése és a helyébe lépett, a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 118. §-a a biztosítási szerződésállomány biztosítók közötti átruházásának esetére, továbbá a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 140. §-a is a befektetési vállalkozás és az árutőzsdei szolgáltató szerződésállományának átruházása esetére.

- [10] A bírói gyakorlat a régi Ptk. alkalmazása során a szerződési szabadság elvéből [régi Ptk. 200. § (1) bekezdés] kiindulva – többnyire az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályainak együttes megfelelő alkalmazásával, néhány későbbi határozatban pedig a szerződésátruházást a szerződéses jogok és kötelezettségek tekintetében jogutódlást biztosító sui generis háromoldalú megállapodásként kezelve – az említett esetkörökön kívül is elfogadta, hogy a szerződésből kilépő, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél háromoldalú megállapodásával a szerződési pozíció átruházható (BH2006. 409., BH2015. 163., BH2018. 50., BH2018. 193., Kúria Pfv.V.21.706/2014/6., Pfv.V.21.554/2015/6., Gfv.VII.30.470/2018/3., Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20 554/2007/6., Szegedi Ítéltábla Gf. II. 30 010/2007/4., Szegedi Ítéltábla Gf. I. 30 324/2011/5.). A BH2006. 409. számú eseti döntés indokolásában például a Legfelsőbb Bíróság a következőkre mutatott rá: „Az üzleti életben gyakran előfordul, hogy az érdekeltek szerződéssel alanycserében állapodtak meg oly módon, hogy abba harmadik személy – valamelyik fél helyébe – beléphet megszerezve a jogelőd szerződésből eredő követeléseit és átvállalva annak tartozásait. A Ptk. 200. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja. Az engedményezés és a tartozásátvállalás a követelés és az ahhoz kapcsolódó alanyi jogok, illetve a tartozás és ehhez kapcsolódó kötelezettségek átruházásának jogi eszköze. Tekintve, hogy a visszerthes szerződéseknél mindegyik fél egyben jogosult és kötelezett is, – háromoldalú megállapodással – alanyváltozás a szerződés bármely alanyának személyében történhet.”
- [11] A szerződésátruházásra a korabeli bírói gyakorlat jellemzően úgy tekintett, hogy a jogviszony folytonosságának fenntartása mellett valósít meg alanycserét a kötelemben, tehát a szerződési pozícióban bekövetkező változás jogutódlás, nem eredményezi a szerződés megszűnését és új szerződés létrejöttét (BH2006. 409., BH2015. 163., BH2018. 50., BH2018. 193., Kúria Pfv.V.21.706/2014/6., Pfv.V.21.554/2015/6., Gfv.VII.30.470/2018/3., Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20 554/2007/6., Szegedi Ítéltábla Gf. II. 30 010/2007/4., Szegedi Ítéltábla Gf. I. 30 324/2011/5., Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.409/2012/4.). A BH2006. 409. számú eseti döntésében például a Legfelsőbb Bíróság az alábbiakat hangsúlyozta: „Nem fogadta el a Legfelsőbb Bíróság azt a jogi álláspontot, miszerint az alperes és az újabb vevő között új adásvételi szerződés jött létre. Az alperes mint eladó, valamint a régi és az új vevő között létrejött háromoldalú megállapodásban a szerződő felek szerződési akarata arra irányult, hogy a szerződés a megkötésének időpontjától kezdődően fennmaradjon, a felvett vételár részletet ne kelljen visszafizetni, a régi vevő helyére az új vevő lépjen és a még hiányzó vételár részletet a régi vevő helyett teljesítse. Ez az akarat tükröződik abban is, hogy a felek bár jogilag hibásan, de szerződés módosításnak nevezték a megállapodásukat. Tehát jogi értelemben sem kötöttek új szerződést, hanem a vevő még fennálló tartozását az eladó hozzájárulásával harmadik személy átvállalta, és ennek fejében a vevő engedményezte rá az eladóval szembeni – a tulajdonjog átruházására irányuló – követelését. Megállapítható tehát, hogy a háromoldalú szerződés alapján az adásvételi szerződésben a vevői pozícióban jogutódlás történt a felek akaratának megfelelően, a Ptk. 329. §-ának (1), 332. §-ának (2) bekezdése szerint.” A BH2018. 193. számú eseti döntésben pedig a Kúria arra mutatott rá, hogy: „A szerződési pozícióban bekövetkező alanyváltozás – a régi Ptk.-ban kifejezetten nem szabályozott – esetét a bírói gyakorlat jogutódlásnak, szerződés módosításnak és nem új szerződésnek tekinti. A szerződéses jogviszony folyamatosságát nem érinti az, hogy az egyik szerződési pozícióban háromoldalú megállapodás alapján jogutódlás következik be.”
- [12] A szerződési pozíció átruházása tehát a gyakorlatban a Ptk. hatálybalépése előtti időszakban is széles körben alkalmazott megoldás volt, a bírói gyakorlat elismerte annak lehetőségét, és általában úgy tekintette, hogy a szerződésátruházás jogutódlást eredményez, a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél között nem keletkezik új szerződés.
- [13] 3. A Kormány az 1061/1999. (V. 28.) Korm. határozattal módosított 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozattal a polgári jog átfogó korszerűsítésére irányuló munkálatok megkezdését rendelte el egy korszerű, a nemzetközi

gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő, a gazdaság alkotmányaként, a civilisztika alaptörvényeként szolgáló Polgári Törvénykönyv megalkotása érdekében. A Kodifikációs Főbizottság ennek alapján elkészítette, majd a 2001. november 8-i ülésén elfogadta az új Polgári Törvénykönyv koncepcióját, amely – egyebek mellett – rögzítette, hogy megfelelő szabályokat kell alkotni az engedményezés és a tartozásátvállalás intézményeit kombináló szerződésátruházás (akkori elnevezéssel: szerződésengedményezés) jogi feltételeire. Az üzleti gyakorlatban ugyanis – a koncepcióban kifejtettek szerint – gyakran előfordul, hogy nemcsak egy követelés, hanem a szerződő partner közreműködésével az egész szerződéses pozíció harmadik személy részére történő átengedésére kerül sor, ilyenkor kombinálnának az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályai. A legtöbb esetben ezek a szabályok kielégítő megoldást adnak, a Kodifikációs Főbizottság megítélése szerint azonban megfontolandó az engedményezés, illetve a tartozásátvállalás szabályainak kiegészítése annak érdekében, hogy a szerződésengedményezés jogi feltételei teljesen adottak legyenek (Magyar Közlöny 2002/15. II. kötet 136. o.). A koncepció szabályozási mintaként a szerződési jog körében általános jelleggel az UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (UNIDROIT Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei), továbbá a The Principles of European Contract Law (Európai Szerződési Jog Alapelvei) elveire (Magyar Közlöny 2002/15. II. kötet 4. o.), külön a szerződésengedményezés kapcsán pedig a holland Polgári Törvénykönyv (Burgerlijk Wetboek) szerződésengedményezésre vonatkozó szabályaira (Art. 6–159) utalt (Magyar Közlöny 2002/15. II. kötet 136. o.).

- [14] 4. A kodifikációs folyamat eredményeként az elfogadott, de végül hatályba nem lépett 2009. évi Ptk. a szerződésátruházást olyan önálló jogintézményként szabályozta, amely háromoldalú megállapodással valósítható meg. A szabályozás novációs megoldást alkalmazott, a törvény 5:180. § (2) bekezdése ugyanis azt rögzítette, hogy „A szerződés átruházásának eredményeként a jogviszonyból kilépő fél és az abban bent maradó fél közötti szerződés megszűnik. Az új szerződés a régi szerződéssel azonos tartalommal, annak megszűnésének időpontjában a jogviszonyba belépő fél és a jogviszonyban bent maradó fél között jön létre.” Az 5:180. § (4) bekezdése arról is rendelkezett, hogy „A szerződésátruházás az elévülést megszakítja.” Az Alkotmánybíróság azonban a 2010. április 26-án kelt 51/2010. (IV. 28.) AB határozattal a kellő felkészülési idő hiányára és a jogbiztonság ebből fakadó súlyos sérelmére hivatkozva alkotmányellenesnek találta és ezért megsemmisítette a 2009. évi Ptk. hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló törvény 1. § (1) bekezdését és 208. §-át. A 2010. évi LXXIII. törvény 1. §-a pedig ezt követően külön is kimondta, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény nem lép hatályba. A Kormány ezután az 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozattal ismételten megbízta a Polgári Jogi Kodifikációs Szerkesztőbizottságot az új Polgári Törvénykönyv tervezetének elkészítésével.
- [15] 5. Az újraindult kodifikációs folyamat eredményeként elkészült Ptk. – Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás címet viselő XII. Cím XXXI. Fejezetében található – 6:208. § (1) bekezdése egyértelműen kinyilvánítja a teljes szerződési pozíció átruházásának lehetőségét annak rögzítésével, hogy „A szerződésből kilépő, a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél megállapodhatnak a szerződésből kilépő felet megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő átruházásáról.” A szerződésátruházás joghatásairól a 6:208. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „A szerződésbe belépő felet megilletik mindazon jogok, és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a szerződésből kilépő felet a szerződésben maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terhelték. A szerződésbe belépő fél nem jogosult beszámítani a szerződésből kilépő félnek a szerződésben maradó féllel szemben fennálló egyéb követelését. A szerződésben maradó fél nem jogosult beszámítani a szerződésből kilépő féllel szemben fennálló egyéb követelését.” A 6:209. § a szerződésátruházáshoz történő előzetes hozzájárulás feltételeit szabályozza, a 6:210. § pedig a szerződésátruházásra a követelések és a jogok tekintetében másodlagosan az engedményezés, a kötelezettségek tekintetében pedig a tartozásátvállalás szabályainak alkalmazását írja elő.
- [16] A Ptk. miniszteri indokolása hangsúlyozta, hogy „A szerződésátruházás szabályozásával megteremti a Ptk. a szerződési pozíció átruházásának a lehetőségét és a feltételeit. A szerződésátruházás egy sui generis háromoldalú szerződés az eredeti jogviszony alanyai (átruházó és kötelezett) és az átvállaló között. A szerződésátruházás eredményeképp a szerződésbe belépő fél a szerződésből kilépő fél szerződési pozíciójába lép be. Mivel a szerződési pozíció nem más, mint jogok és kötelezettségek összessége, a szerződésbe belépő felet mindazok a jogok megillették és mindazok a kötelezettségek terhelték, amelyek a szerződésből kilépő felet megillették, illetve terhelték. A szerződésátruházás gazdasági jelentőségét az adja, hogy a jogok mellett a kötelezettségek tekintetében is tiszta helyzetet teremt: a szerződésből kilépő fél minden kötelemből szabadul. A szerződésbe belépő félre szállnak át a szerződésátruházást megelőzően keletkezett kötelezettségek, így a szerződésbe belépő fél lesz felelős a szerződésből kilépő fél által okozott károkért is.”

- [17] A Ptk. tehát a szerződésátruházást önálló jogintézményként szabályozza azzal, hogy kiegészítő jelleggel az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályainak megfelelő alkalmazását rendeli el. A szabályozás értelmében a szerződésátruházás sui generis háromoldalú jogügylet, amely a szerződésben maradó, a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között jön létre. A hatályba nem lépett 2009. évi Ptk. rendelkezéseitől eltérően a Ptk. nem tartalmaz olyan előírást, amely szerint a szerződés átruházásának eredményeként a jogviszonyból kilépő fél és az abban bent maradó fél közötti szerződés megszűnne, és a jogviszonyba belépő fél és a jogviszonyban bent maradó fél között új szerződés jönne létre. A fennálló kötelelem megújítására irányuló elemet, vagyis a novációs megoldást tehát a Ptk. szabályozása nem vette át. Nem írja elő a Ptk. azt sem, hogy a szerződésátruházással az elévülés, vagy bármely határidő folyása megszakadna. Mindezekből az következik, hogy a jogviszony folytonosságát a szerződésátruházás nem érinti, a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között tehát a szerződésátruházás eredményeként jogutódlás következik be.
- [18] 6. A Ptk. 6:208. §-ának eredeti (3) bekezdése ugyanakkor a szerződésátruházás ismertetett egyéb szabályaival összhangban nem álló rendelkezést tartalmazott, azt mondta ki ugyanis, hogy „A szerződésátruházással a szerződés biztosítékai megszűnnek. A zálogkötelezett hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jön létre.” E szabályozási megoldás jogértelmezési bizonytalanságot idézett elő a szerződésátruházás jogi lényegével, joghatásaival kapcsolatban, mivel kétségesse tette, hogy a szerződésátruházás valóban jogutódlást eredményez-e, amint az a jogintézményre vonatkozó egyéb szabályokból következik, vagy megszakítja a felek között fennálló szerződéses jogviszony folytonosságát, tehát mégis novációnak tekinthető. A biztosítékok megszűnésének előírása emellett gazdasági szempontból is problematikus volt, hiszen kifejezetten hátrányt jelentett a jogosulti pozícióban a szerződésbe – például egy hitelügylet-állomány megvásárlásával vagy a bérlet tárgya feletti tulajdonszerzéssel – belépni kívánó fél számára.
- [19] A felmerült problémákat észlelve a jogalkotó 2016. július 1-jei hatállyal módosította a Ptk. 6:208. § (3) bekezdését. A jogszabályi rendelkezés módosított szövege szerint „A szerződésbe belépő félre átszálló jogosultság biztosítéka fennmarad. A szerződésbe belépő félre átszálló kötelezettség teljesítésének biztosítéka megszűnik, kivéve, ha a biztosíték kötelezettje a szerződésátruházáshoz hozzájárul.” Ezzel egyidejűleg a Ptk. 6:209. §-ába új (3) és (4) bekezdést iktattak be. A 6:209. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „Ha a biztosíték kötelezettje a szerződésbe belépő félre átszálló kötelezettség biztosítéka fennmaradásához szükséges hozzájáruló jognyilatkozatát előzetesen megteszi, jognyilatkozata a szerződésátruházásról történő értesítésével válik hatályossá.” A (4) bekezdés értelmében „A biztosíték kötelezettje a jognyilatkozat megtételekor fenntarthatja a jogot annak visszavonására.”
- [20] A Ptk. módosításáról rendelkező 2016. évi LXXVII. törvény 20. §-ához fűzött részletes indoklás a gyakorlati tapasztalatokra hivatkozva azt hangsúlyozta, hogy „nem indokolt, hogy a szerződésátruházásra átszálló jogosultságok alapjául szolgáló kötelezettségeket biztosító biztosítékok megszűnjenek. A biztosíték nyújtójának helyzetét ugyanis nem befolyásolja, nem teszi terhesebbé a biztosíték jogosultjának személyében bekövetkező változás. A biztosíték megszűnése viszont a szerződésbe belépő új jogosult számára hátrányos lenne. A szerződésátruházással összefüggésben csak akkor indokolt, hogy a biztosíték megszűnjön, ha az alanyváltozás a szerződésből származó kötelezettség tekintetében következik be. Ez utóbbi esetben ugyanis a biztosíték nyújtója számára nem közömbös az, hogy kit terhel az a kötelezettség, amelyért az általa nyújtott biztosítékkal helyt kell állnia. Ezért a törvény alapján a szerződésátruházás következtében csak akkor szűnik meg a biztosíték, ha az az átruházott pozícióval járó kötelezettséget biztosít, és a biztosíték nyújtója a szerződésátruházáshoz nem járul hozzá. A módosítás következtében elhagyásra kerül a Ptk. azon rendelkezése is, amely szerint a zálogkötelezett hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jön létre. A szerződésátruházással tehát a biztosíték vagy fennmarad vagy megszűnik, és még akkor sem újul meg, hanem tovább él, ha a fennmaradására a biztosítéknyújtó hozzájárulása következtében kerül sor.”
- [21] A Ptk. 6:208. § (3) bekezdésének 2016. július 1-jei hatályba lépett módosításával az egyetlen novációra utaló elem is kikerült a törvény szerződésátruházásra vonatkozó szabályozásából. Ez pedig arra utal, hogy a szerződésátruházás a Ptk. hatályos szabályozása értelmében a szerződést nem újítja meg, a maradó és a belépő fél között nem keletkeztet új szerződést, hanem jogutódlást eredményez, a jogviszony folytonossága a szerződésátruházást követően is megmarad.
- [22] 7. A Ptk. koncepciójában szabályozási mintaként említett nemzetközi instrumentumok közül az UNIDROIT Alapelvek a 9. fejezet Szerződésengedményezés (Assignment of Contracts) címet viselő 3. részében szabályozza a szerződési pozíció átruházását. A szabályozás értelmében a szerződésengedményezés a szerződésből kilépő engedményező (assignor) szerződésből fakadó jogainak és kötelezettségeinek átruházását jelenti (9.3.1. cikk). Az erre

vonatkozó megállapodás az engedményező és a szerződésbe belépő engedményes (assignee) között jön létre, a szerződésben maradó fél (other party) – előzetesen is megadható – hozzájárulásával (9.3.1., 9.3.3., 9.3.4. cikkek). A 9.3.5. cikk értelmében a hozzájárulás során a szerződésben maradó fél választhat, hogy elengedi a kötelemből az engedményezőt vagy visszatartja őt arra az esetre, ha az engedményes nem teljesítene megfelelően. Egyébként, eltérő rendelkezés hiányában az engedményező egyetemleges kötelezett marad. Az átszálló jogokat és kötelezettségeket, a kifogásokat és a beszámítás jogát illetően az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályait kell alkalmazni (9.3.6., 9.3.7. cikk). Az Európai Szerződési Jog Alapelvei a 12. fejezet Szerződésátruházás (Transfer of Contract) című 2. részében rendelkeznek a szerződési pozíció átengedéséről. A 12:201 cikk (1) bekezdése értelmében a szerződés egyik alanya és egy harmadik személy megállapodhatnak a szerződési pozíció átruházásáról. Az átruházás hatályosulásához, a szerződési pozícióban az alanycsere bekövetkezéséhez az is szükséges, hogy a szerződésben maradó személy hozzájáruljon az átruházáshoz. Az átszálló jogok, követelések tekintetében a szerződés átruházása esetén az engedményezés, a kötelezettségek vonatkozásában pedig a tartozásátvállalás szabályai az irányadók [12:201 cikk (2) bekezdés]. Sem az UNIDROIT Alapelvek, sem az Európai Szerződési Jog Alapelvei nem mondják ki azt, hogy a szerződési pozícióban bekövetkező alanycserevel a szerződés megszűnne és új szerződés jönne létre. Nem alkalmaz novációs megoldást a Ptk. koncepciójában a szerződésátruházás (akkori elnevezéssel: szerződésengedményezés) körében szabályozási mintaként említett holland Polgári Törvénykönyv (BW) sem, amelynek 6:159. cikkelye szerint a szerződésátruházásra a három érintett fél által kiállított okirattal kerülhet sor. A szerződésátruházás eredményeként minden jog és kötelezettség, tehát az átruházó teljes szerződési pozíciója átszáll a szerződésbe belépő félre. Egyebekben a szerződésátruházásra a holland Ptk. a tartozásátvállalás szabályait rendeli alkalmazni.

- [23] 8. A kifejtettekből kitűnően a Ptk. hatályos szerződésátruházási szabályainak nyelvtani, logikai, történeti és rendszertani értelmezése egyaránt azt támasztja alá, hogy a szerződési pozíció átruházása az érintett jogok és kötelezettségek vonatkozásában jogutódlást eredményez úgy, hogy a szerződést nem újítja meg, vagyis a jogviszony folytonosságát nem szakítja meg, hiszen
- a Ptk. nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy a szerződésátruházással a szerződés megszűnne és a belépő féllel új szerződést eredményezne,
 - nem rendelkezik arról sem, hogy a szerződésátruházás megszakítaná az elévülést, és hogy a határidők a szerződési pozíció átengedésével újrakezdődnének,
 - a szerződésátruházásra másodlagosan alkalmazni rendeli az engedményezés és a tartozásátvállalás – nem novációs jellegű – szabályait,
 - a szerződésátruházás szabályai a Ptk.-ban nem „A szerződés megszüntetése megállapodással és egyoldalú nyilatkozattal” címet viselő XIII. Cím alatt, hanem az „Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás” címet viselő XII. Cím XXXI. Fejezetében helyezkednek el,
 - a jogalkotó szándéka szerint a szerződésátruházás olyan sui generis háromoldalú megállapodás, amely a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között jogutódlást eredményez úgy, hogy a jogviszony folytonossága megmarad,
 - a szabályozás előzményeként a régi Ptk. alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat jellemzően a jogviszony folytonosságát nem érintő, jogutódlást eredményező háromoldalú megállapodásként ismerte el a szerződésátruházást,
 - a hatályba nem lépett 2009. évi Ptk. novációs szabályozási megoldást alkalmazott a szerződésátruházás körében, a Ptk. azonban ezt a szabályt nem vette át,
 - a Ptk. megalkotása során szabályozási mintának tekintett nemzetközi instrumentumok és külföldi jogi rendelkezések nem tekintik novációnak a szerződésátruházást.
- [24] Ugyanerre az eredményre vezet a Ptk. szabályainak az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezése is. A szerződésátruházás önálló jogintézménykénti szabályozásának ugyanis – amint az a törvényjavaslat és a 2016. július 1-jén hatályba lépett módosítás javaslatának ismertett indokolásából is kitűnik – az volt a célja, az a jogintézmény gazdasági rendeltetése, hogy a szerződéses kapcsolatban a jogfolytonosság fenntartásával, jogutódlást eredményezve lehetővé tegye a teljes szerződéses pozíció kicserélését. Azt ugyanis, hogy a felek az eredeti szerződést megszüntessék, és az egyik fél egy harmadik személlyel ezzel egyidejűleg új, a korábbival akár teljes egészében azonos tartalmú szerződést kössön, a szerződő felek a Ptk. más – már a régi Ptk.-ban is ismert – rendelkezései alapján egyébként is megtehették, illetve megtehetik. Ilyen – novációs – tartalommal ezért nem is lett volna értelme a szerződésátruházás intézményét a Ptk.-ban szabályozni. A régi Ptk.-ban arra vonatkozóan nem szerepeltek tételes szabályok, hogy a szerződésben maradó, a kilépő és a belépő fél megállapodásukkal jogutódlást

eredményezve valósítható meg a teljes kötelemben az alanycserét, az új jogintézmény törvénybe iktatásának tehát ennek a gazdasági célnak a megvalósulását kellett biztosítani. Az Alaptörvény 28. cikkének mindezekre tekintettel az a jogértelmezés felel meg, amely szerint a Ptk.-ban szabályozott szerződésátruházás nem nováció, hanem a szerződési pozíció tartalmát jelentő jogok és kötelezettségek olyan átruházása, amely a jogviszony folytonosságának fennmaradásával jogutódlást eredményez.

- [25] A kifejtettek összegzéseként tehát az állapítható meg, hogy szerződésátruházás a Ptk. szabályozása értelmében olyan, dogmatikailag a szűk értelemben vett szerződésmódosítás és a nováció (újítás) között elhelyezkedő, az engedményezéssel és a tartozásátvállalással rokon sui generis jogintézmény, amely a már fennállt jogviszony alanyaiban változást, jogutódlást eredményez úgy, hogy a szerződés egyéb tartalmi elemeit – a felek kifejezetten erre irányuló szándéka nélkül – nem érinti, az önmagával azonos jogviszonyt nem szünteti meg, a szerződést nem újítja meg. A szerződési pozíció átruházásával a kötelelem a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél között szűnik meg, a korábban létrejött jogok és kötelezettségek összessége pedig – a szerződésből kilépő fél személyéhez tapadó jogok és kötelezettségek kivételével – a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél között marad fenn.
- [26] 9. Szerződésátruházásra nemcsak a szerződésben maradó, a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél háromoldalú megállapodása, hanem jogszabály rendelkezése alapján is sor kerülhet. Ha a szerződésből származó jogok és kötelezettségek összessége jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a Ptk. 6:211. §-a a szerződésátruházás szabályait rendeli alkalmazni. Speciális előírásokat a törvény e körben nem tartalmaz. A Ptk. szabályai tehát nem tesznek különbséget a háromoldalú megállapodáson és a jogszabályon alapuló szerződésátruházás joghatásai között. Ez azt jelenti, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás sem minősül a Ptk. szerint novációnak, hanem a jogviszony folytonosságának fennmaradása mellett jogutódlást eredményez.
- [27] 10. 2016. január 6-i hatállyal ugyanakkor a jogszabályon alapuló szerződésátruházásra vonatkozóan új rendelkezéseket iktattak a Ptké.-be. A törvény új 53/C. § (1) bekezdése kimondja, hogy: „Ha a Ptk. hatályba lépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség a Ptk. hatályba lépését követően jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, úgy erre a Ptk. 6:211. §-át kell alkalmazni.” Ehhez kapcsolódóan a (2) bekezdés arról rendelkezik, hogy: „Az (1) bekezdés szerinti esetben a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály rendelkezése alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni.”
- [28] A Ptké.-t módosító 2015. évi CCXX. törvény – amely egyidejűleg a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel (Földforgalmi tv.) összefüggő egyes rendelkezésekből és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXXII. törvényt (a továbbiakban: Fétv.) is módosította – általános indokolása szerint a törvénymódosítás célja az volt, „hogy a hosszú távra kötött haszonbérleti szerződésekben a haszonbér módosításának jogát a törvény a Fétv. korábban elfogadott módosításához képest még megelőzőben, és a felek érdekei közti egyensúly még hatékonyabb megteremtésével biztosítsa.” A törvényjavaslat 1. §-hoz kapcsolódó részletes indoklás a jogszabályon alapuló szerződésmódosítás kapcsán a következőkre mutat rá: „A szerződésátruházás az új Ptk. új jogintézménye, célja a teljes szerződéses pozíció (jogok és kötelezettségek) átruházása. A szerződésátruházás alapulhat szerződésen és jogszabályon. A jogszabályon alapuló szerződésátruházás esetére mond ki a Ptké.-módosítás egy értelmező rendelkezést, amely lehetővé teszi, hogy a Ptk. hatályba lépése előtt kötött szerződések esetében, a valamennyi jog és kötelezettség jogszabály rendelkezése alapján átszáll, akkor ezt jogszabályon alapuló szerződésátruházásnak kell tekinteni. Ennek következtében az eredeti szerződő felek között a szerződés megszűnik, és az új szerződő felek között jön létre a korábbi tartalommal, külön jogi aktus nélkül.”
- [29] Az új szabályozás egyrészt a Ptk. hatálya alá utalja azokat a korábban kötött szerződéseket, amelyek esetében a Ptk. – és a később részletezettek szerint az adott Ptké.-módosítás – hatálybalépését követően következett be jogszabály rendelkezése alapján szerződésátruházás [Ptké. 53/C. § (1) bekezdés], másrészt az említett szerződési kört érintően a jogszabályon alapuló szerződésátruházást a háromoldalú megállapodás alapján megvalósuló szerződésátruházáshoz képest részben eltérő joghatással ruházta fel, hiszen azt mondja ki, hogy a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést új szerződésnek kell tekinteni [Ptké. 53/C. § (1) bekezdés].
- [30] 11. A Ptké. 53/C. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt több indítványozó az Alkotmánybírósághoz fordult, a Kúria egyik tanácsa pedig egyedi normakontroll-eljárást kezdeményezett.

Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést az indítványhoz egyesítette, és utólagos normakontroll-eljárásban a 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Ptk. 53/C. §-ában nem határozta meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság alkotmányos alapértékéből fakadó jogbiztonság követelményének megfelelően a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait. Felhívta ezért az Országgyűlést, hogy a Ptk. szerinti szabályozással való összhang megteremtése érdekében jogalkotói feladatának 2019. március 31-ig tegyen eleget. A Ptk. 53/C. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt és bírói kezdeményezést ugyanakkor elutasította.

- [31] A határozat indokolásában az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy nem kíván állást foglalni abban a dogmatikai kérdésben, hogy a szerződésátruházás jogutódlást vagy novációt eredményez-e. Azzal azonban, hogy a Ptk. 53/C. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött bármely szerződés esetében a szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség a Ptk. hatálybalépését követően jogszabály rendelkezése alapján száll át valamely más jogalanyra, akkor a korábbi szerződést megszüntnek kell tekinteni, és az új szerződő fél tekintetében egy új szerződés létrejöttét kell megállapítani, a jogalkotó eldöntötte ezt a dogmatikai kérdést, az érintett szerződések esetében erre a konstrukcióra novációként tekint. A Ptk. 53/C. § (2) bekezdésének ezt az értelmezését a jogalkalmazó szerveknek is irányadónak kell tekinteniük. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ez a jogszabályi rendelkezés a felek megállapodásán alapuló szerződésátruházásra nem vonatkozik, a megállapodáson és a jogszabályon alapuló szerződésátruházás tartalma tehát eltérő. Megjegyezte azt is, hogy a nováció jogi természetére vonatkozóan sem a Ptk., sem a Ptké. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést, ebben a kérdésben a magánjogi jogtudomány is megosztott, a nováció fogalma a jogirodalomban nem tisztázott. Emellett a Ptk. 53/C. § (2) bekezdése szükségképpen hatással van a Ptk.-n kívüli, külön jogszabályok alapján végbemenő szerződésátruházások eseteire is, és azt eredményezheti, hogy más jogi helyzet állhat elő a hatálybalépése előtt ugyanazon jogszabály alapján végbement, illetve azt követően végbemenő, jogszabály általi szerződésátruházások esetében. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a szerződésátruházás megfelelő szabályozása alapvető jelentőségű a kötelmi és a felelősségi viszonyok átláthatósága és kiszámíthatósága szempontjából {Indokolás [72], [78], [79], [80], [81]}.
- [32] A részletszabályok hiánya miatt az Alkotmánybíróság a Ptk. 53/C. §-ában foglalt szabályozás kapcsán mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg, és felhívta az Országgyűlést, hogy a jogállami jogbiztonság követelményének megfelelően alkossa meg a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletes szabályait úgy, hogy a Ptk., illetve a Ptké. közötti funkcionális viszonyra figyelemmel teremtsen meg az összhangot a két törvény rendelkezései között. A szabályozás kialakítása során a jogalkotónak az Alkotmánybíróság előírása szerint – a jogintézmény működésének kiszámíthatósága és a szabályozás hatálya alá tartozó kötelmi és felelősségi viszonyok egyértelmű meghatározása, valamint azoknak a Ptk.-val mint a magánjog anyajogával való összhangja érdekében – ki kell térnie a szerződésmódosítástól való elhatárolás kérdésére és a nováció mint jogi konstrukció jogi természetének meghatározására is {Indokolás [84], [86], [87]}.
- [33] 12. Az Országgyűlés az Alkotmánybíróság felhívásának a megadott határidőben, de a mai napig sem tett eleget, nem alkotott részletes szabályokat a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházásra. A Ptk. 53/C. §-ának törvénybe iktatását követően mintegy fél évvel, 2016. július 1-jei hatállyal a Ptk. szerződésátruházási szabályait érintően éppen ellentétes irányú törvényt módosításra került sor, amellyel a jogalkotó – a korábban már részletezettek szerint – azt tette egyértelművé, hogy a háromoldalú megállapodáson alapuló szerződésátruházást, amelynek szabályait a Ptk. 6:211. §-a értelmében a szerződéses jogok és kötelezettségek összességének jogszabály alapján történő átszállása esetén is alkalmazni kell, nem tekinti novációnak.
- [34] 13. A Kúriának az így kialakult szabályozási környezetben kell a jogszabályok értelmezésével – az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában kifejtetteket figyelembe véve – megállapítania a Ptk. 53/C. §-ának szabályozásával érintett szerződési kör vonatkozásában a jogszabályon alapuló szerződésátruházás tartalmát, joghatásait.
- [35] 14. A Ptk. 53/C. § (2) bekezdésének szabályozása alá tartozó szerződések köre az alábbiak szerint határozható meg:
- [36] A Ptké. a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti szabályokat, valamint a felhatalmazó rendelkezéseket tartalmazza, emellett meghatározza a Ptk. hatálybalépésével hatályukat veszítő törvényeket. Magában a Ptk.-ban ugyanis nem szerepelnek az alkalmazásához szükséges átmeneti rendelkezések, azok megállapítását a Ptk. 8:5. §-a külön törvényre bízta. Ez a külön törvény a Ptké., amelynek – amint az az általános indokolásából is kiténik –

a kifejezett célja olyan átmeneti szabályok megfogalmazása volt, amelyek egyértelművé teszik, hogy valamely adott időpontban melyik törvényt alkalmazandó.

- [37] Az átmenetre vonatkozó szabályozás alapelve a Ptké. 1. §-a szerint – a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. §-ával összhangban –, hogy a Ptk. rendelkezéseit eltérő rendelkezés hiányában a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni. A Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett és megszűnt magánjogi jogviszonyokra, bekövetkezett tényekre és megtett jognyilatkozatokra tehát nem a Ptk. az irányadó, hanem a korábban hatályos jogszabályi rendelkezések. A Ptk. hatálybalépésekor már fennálló kötelekkel kapcsolatosan a Ptké. 50. § (1) bekezdése az 1. §-ban megfogalmazott főszabályt tovább árnyalja úgy, hogy az ilyen kötelekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényeket, megtett jognyilatkozatokat – ideértve az e tények, illetve jognyilatkozatok által keletkeztetett újabb köteleket is – szintén nem utalja a Ptk. hatálya alá, vagyis ezekre is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit, mindenekelőtt a régi Ptk.-t kell alkalmazni azzal, hogy a Ptké. 50. § (2) bekezdése alapján a jogviszony alanyai megállapodhatnak abban, hogy a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésüket teljes egészében az új Ptk. hatálya alá helyezik. Ha tehát a régi Ptk. hatálya alatt keletkezett köteleket már a Ptk. hatálybalépése után érinti olyan tény vagy jognyilatkozat, amelyből újabb kötelek keletkeznek, úgy erre az újabb kötelekre is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályban volt jogszabályokat kell a Ptké. generális kötelemi átmeneti szabálya értelmében alkalmazni. Ennek az az oka a Ptké. 50. §-ához fűzött indokolás szerint, hogy az a keretjogviszony vagy alapjogviszony (például keretszerződés, előszerződés, vételi jogot engedő szerződés vagy jogszabály által keletkeztetett kötelemi jogviszony) határozza meg az újabb köteleket is, amely még a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett, így a szerződő felek is ehhez igazították jövőbeli magatartásukat.
- [38] Arra az esetre, ha a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződés vonatkozásában a Ptk. hatálybalépése után következik be szerződésátruházás, a Ptké. eredetileg nem tartalmazott az 50. § (1) bekezdésében megfogalmazott generális kötelemi átmeneti szabálytól eltérő rendelkezést. 2016. január 6-i hatállyal azonban a jogszabályon alapuló szerződésátruházásra vonatkozóan új szabályt iktattak be a Ptké.-be. A törvény új 53/C. § (1) bekezdése pedig a Ptk. hatálya alá utalja azokat a korábban kötött szerződéseket, amelyek esetében a szerződésből származó jogok és kötelezettségek összessége a Ptk. hatályba lépését követően jogszabály rendelkezése alapján száll át másra. Az új szabály a Jat. 15. § (1) bekezdése értelmében a hatálybalépése után, tehát 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján bekövetkező szerződésátruházások esetében alkalmazható.
- [39] Mindezekből következően abban az esetben, ha a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződésből származó jogokat és kötelezettségeket a Ptk. hatálybalépése előtt ruházták át másra, vagy jogszabály rendelkezése alapján szálltak át azok a Ptk. hatálybalépése előtt harmadik személyre, a jogviszonyra a Ptké. 1. §-ból következően a régi Ptk. szabályait kell alkalmazni. Ugyanez a helyzet a Ptké. 50. § (1) bekezdése értelmében akkor is, ha a régi Ptk. hatálya alatt létrejött szerződés esetében a Ptk. hatálybalépését követően bármikor háromoldalú megállapodás alapján, vagy 2016. január 5-ig jogszabály rendelkezése alapján történt, illetve történik szerződésátruházás. A Ptk. rendelkezései – a Ptké. 53/C. § (1) bekezdése alapján – abban az esetben irányadók a jogviszonyra, ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó jogok és kötelezettségek összessége 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján szállt, illetőleg száll át másra, valamint – a Ptké. 1. §-ából következően – akkor, ha már magát a későbbi, akár megállapodáson, akár jogszabályon alapuló szerződésátruházással érintett szerződést is a Ptk. hatálybalépését követően kötötték meg.
- [40] A Ptké. 2016. január 6-tól hatályos 53/C. §-ában – a korábbiakban már ismertetetteknek megfelelően – az átmeneti rendelkezést tartalmazó (1) bekezdés mellett, ahhoz szorosan kapcsolódóan, a (2) bekezdésben egy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás joghatására vonatkozó előírás is szerepel, amely azt rögzíti, hogy ilyenkor a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést új szerződésnek kell tekinteni. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének ez a rendelkezése kifejezetten visszautal az (1) bekezdésre, az ott meghatározott szerződési körre vonatkozó szabályt tartalmaz. A Ptké. 53/C. § (1) bekezdésében szereplő átmeneti rendelkezés alkalmazási körébe pedig a már említettek szerint kizárólag azok a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződések tartoznak, amelyek vonatkozásában 2016. január 6-án és azt követően jogszabály rendelkezése alapján került sor szerződésátruházásra.
- [41] Mindezekre tekintettel a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése nem vonatkozik azokra a szerződésekre, amelyek esetében a szerződésátruházásra – akár a Ptk. hatálybalépését megelőzően, akár azt követően – a szerződésben maradó, a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél háromoldalú megállapodása alapján került, illetve kerül sor, mint ahogy azokra a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződésekre sem, amelyeknél 2016. január 5-ig jogszabály rendelkezése alapján szálltak át a szerződésből származó jogok és kötelezettségek másra, és nem irányadó a Ptk. hatálybalépését követően kötött, később jogszabályon alapuló szerződésátruházással érintett szerződésekre sem. E szerződések esetében tehát a szerződésátruházás, ha a jogviszony a régi Ptk. hatálya alá tartozik, a régi Ptk.

- alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat elveiből, ha pedig a Ptk. hatálya alá tartozik, a Ptk. ismertetett szerződésátruházási szabályaiból következően a jogviszony folytonosságának fennmaradása mellett jogutódlást valósít meg.
- [42] A Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének szabályozása a kifejtettek értelmében kizárólag a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződéseket 2016. január 6-án és azt követően jogszabály rendelkezése alapján érintő szerződésátruházásokra terjed ki.
- [43] 15. Az ilyen, tehát a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének szabályozási körébe tartozó, vagyis a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződéseket 2016. január 6-án és azt követően jogszabály rendelkezése alapján érintő szerződésátruházás joghatásai az alábbiak szerint határozhatók meg:
- [44] Az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozata szerint a Ptké. 53/C. § (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás novációt jelent {Indokolás [72]}. Az Alkotmánybíróság határozatai – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 39. § (1) bekezdése értelmében – főszabály szerint erga omnes hatályúak, a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésére vonatkozóan a 22/2018. (XI. 20.) AB határozatban megfogalmazott jogértelmezést ezért a Kúriának is követnie kell.
- [45] A nováció konkrét tartalmát, joghatásait azonban az Alkotmánybíróság nem határozta meg, és a jogalkotó sem alkotta meg azokat a külön szabályokat, amelyek alapján ezek a joghatások, illetőleg a Ptk. szerződésátruházási szabályainak és a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének egymáshoz való viszonya egyértelműen megállapítható lenne. Mindezekre figyelemmel a Kúriának – az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában kifejtettekől kiindulva – jogértelmezéssel, az irányadó jogszabályoknak alapvetően az Alaptörvény 28. cikke és a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése szerinti értelmezésével kell a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése szerinti novációs konstrukció tartalmát, joghatásait megállapítania.
- [46] A szerződésátruházásra irányadó jogszabályok közül a Ptké. 53/C. § (1) bekezdése a Ptk. 6:211. §-án keresztül a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének szabályozásával érintett szerződési körre is kifejezetten alkalmazni rendeli a Ptk. szerződésátruházási szabályait. A Ptk. 6:208–6:211. §-aiban szabályozott szerződésátruházás pedig – akár háromoldalú megállapodás, akár jogszabály rendelkezése alapján következik be – az előzőekben részletesen kifejtettek szerint a szerződési pozíció tartalmát jelentő jogok és kötelezettségek összességének olyan átruházása, amely a jogviszony folytonosságának fennmaradásával jogutódlást eredményez. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdése maga is átszáll jogokról és kötelezettségekről beszél, tehát szintén utal a jogutódlásra. A novációra egyébként jellemző jogalapi vagy tartalmi újításról a hatályos szerződésátruházási szabályok egyike sem rendelkezik. A szerződés megújítását fejezi ki ugyanakkor az Alkotmánybíróság által adott értelmezésében a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének az a rendelkezése, amely szerint „a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszáll valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály rendelkezése alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni”.
- [47] A Ptké. 53/C. § (2) bekezdése szerinti novációs konstrukció mindezek értelmében speciális jellegű, a szabályozás ugyanis e körben egyaránt tartalmaz a jogviszony folyamatosságára (jogutódlásra), valamint a jogviszony megújítására vonatkozó elemeket úgy, hogy a szerződés tartalmát érintő változásról nem tesz említést. Az, hogy ennek a sajátos novációs konstrukciónak az eltérő joghatásai (jogutódlás, illetve újítás) hogyan érvényesülnek, az alábbiak szerint ítélni lehet meg:
- [48] Az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában amellett, hogy rámutatott, a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének alkalmazásában a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás novációt jelent, azt is hangsúlyozta, hogy biztosítani kell az összhangot a Ptk. és a Ptké. rendelkezései között, a két törvény közötti funkcionális kapcsolatra, illetve arra tekintettel, hogy a Ptk. a magyar magánjog anyajoga, a felelősségi viszonyokat pedig egyértelműen és egységesen kell meghatározni {Indokolás [84], [86]}. Az Alkotmánybíróság ezeket a szempontokat ugyan a jogállami jogbiztonság követelményének érvényesülése érdekében a szükséges további jogalkotás számára szabta meg, miután azonban további jogi szabályozásra az Alkotmánybíróság felhívása ellenére sem került sor és így jogértelmezéssel kell a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének alkalmazása során a gyakorlatban jelentkezett problémákat megoldani, az Alkotmánybíróság által megadott szempontokat a helyes jogalkalmazás érdekében a jelenleg hatályos szabályok értelmezése során is érvényesíteni kell.
- [49] A Ptk. és a Ptké. között – amint arra az Alkotmánybíróság is rámutatott – funkcionális kapcsolat áll fenn, a Ptké. rendeltetése, szabályozási célja ugyanis a Ptk. alkalmazásához szükséges átmeneti rendelkezések megfogalmazása volt. A Ptké. alkalmazása ezért nem vezethet a Ptk. rendelkezéseivel ellentétes eredményre, hanem éppen a Ptk. szabályainak érvényesülését kell biztosítania. Ez következik a Ptk. 1:2. § (2) bekezdésében rögzített értelmezési

- alapelvűből (az ún. québeci klauzulából) is, amely szerint a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat a Ptk.-val összhangban kell értelmezni.
- [50] Az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában megfogalmazott követelmények (a Ptk. és a Ptké. közötti összhang biztosítása a két törvény közötti funkcionális kapcsolatból kiindulva, egységes felelősségi viszonyok) figyelembevételével a Ptk. szerződésátruházási szabályainak és a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének együttes, az Alaptörvény 28. cikke és a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése szerinti értelmezése alapján a Kúria álláspontja szerint – a kifejtettek tekintetével – az a következtetés vonható le, hogy a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésekből eredő jogok és kötelezettségek összességének jogszabály rendelkezése alapján 2016. január 6-án és azt követően bekövetkezett, illetve bekövetkező átszállása esetén is jogutódlás valósul meg az egyik szerződő fél pozíciójában úgy, hogy a szerződés tartalma, a feleket a jogviszony alapján megillető valamennyi jog és kötelezettség változatlan marad. Tartalmi szempontból tehát a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél között a jogviszony a szerződésben maradó és a szerződésből kilépő fél közötti jogviszony folytatásának tekinthető, a szerződésbe belépő felet – a kilépő fél személyéhez tapadó jogok és kötelezettségek kivételével – ugyanazok a jogok és kötelezettségek illetik meg, mint a szerződésből kilépő felet. A Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének novációs hatása a hatálya alá tartozó szerződésátruházásoknál alapvetően abban jelentkezik, vagyis a szerződést a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél tekintetében amiatt, illetve abból a szempontból kell új szerződésnek tekinteni, hogy a szerződésre alkalmazni kell a Ptk. szabályait és a kapcsolódó egyéb anyagi jogi szabályokat, annak ellenére, hogy az eredeti szerződést korábban kötötték meg.
- [51] Mindezekből eredően – a szerződéses jogok és kötelezettségek összességének átszállására, a szerződés tartalmát érintő jogutódlásra figyelemmel – a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződés időtartamát a 2016. január 6-án vagy azt követően bekövetkezett jogszabályon alapuló szerződésátruházás nem érinti, a szerződés határozott időtartama (például egy kölcsönszerződés 10 éves futamideje) az alanycserével nem kezdődik újra. A jogok és kötelezettségek átszállása az elévülést sem szakítja meg, és a jogszabályokban vagy a szerződésben rögzített, a szerződésátruházást megelőzően megindult egyéb határidők (például a szavatossági vagy a jótállási igények érvényesítésére nyitva álló határidők, illetve a felmondási idő) sem indulnak újra. A szerződésátruházással a szerződésből kilépő fél minden kötelemből szabadul, a korábban keletkezett kötelezettségek a szerződésbe belépő félre szállnak át. Ezért a szerződésbe belépő fél lesz felelős a szerződésből kilépő fél által okozott károkért, és vele szemben lehet érvényesíteni a szerződésből kilépő fél szerződésszegéséből eredő egyéb igényeket is.
- [52] A szerződés tartalmát érintő jogutódlás következtében a szerződésben maradó és a szerződésből kilépő fél között létrejött szerződésben rögzített illetékességi kikötés hatálya is kiterjed – az alábbiak szerint – a szerződésbe belépő félre.
- [53] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 41. § (1) bekezdése lehetővé tette, hogy a felek a 41. §-ban foglalt feltételeknek megfelelően az egyébként illetékes bíróság helyett jogvitáik eldöntésére más bíróság eljárását kössék ki, vagyis a törvényben meghatározott illetékességi okoktól megállapodásukkal eltérjenek. Ugyanilyen lehetőséget biztosít a felek számára a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 27. § (1) bekezdése is. Az illetékességi kikötés hatálya jogutódlás esetén kiterjed a jogutódokra. Ezt a régi Pp. 41. § (4) bekezdése, illetve a Pp. 27. § (2) bekezdése kifejezetten rögzíti is. Ez azt jelenti, hogy például a jogutódok perelhetők az előtt a bíróság előtt, amely bíróság illetékességének a jogelőd a szerződéses partnerével kötött megállapodásában alávette magát. Ez a joggyakorlat érvényesült már a régi Pp. hatálybalépése előtti időszakban is (Soproni Királyi Törvényszék Pf.627/1916. – Perjogi Döntvénytár III. 31.). Mivel a régi Pp. az illetékességet – a törvényjavaslat miniszteri indokolásából is kitűnően – lényegileg a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikknek megfelelően szabályozta, és az alávetésen alapuló illetékesség szabályait az egyértelműség érdekében éppen azzal tartotta szükségesnek kiegészíteni, hogy az alávetés hatálya kiterjed a jogutódra is, a Pp.-nek a felek által kikötött illetékességre vonatkozó szabályozása pedig lényegét tekintve megfelel a régi Pp. hasonló tárgyú szabályozásának, azon a jogalkotó – amint azt a törvényjavaslat miniszteri indokolása kifejezetten rögzíti is – nem kívánt változtatni, az ítélezési gyakorlatban e körben kialakult elvek változatlanul irányadónak tekinthetők.
- [54] Jogutód alatt a felek által kikötött illetékességre vonatkozó szabályok alkalmazása során az általános és a különös jogutódot egyaránt érteni kell (BH2018. 50.), így az illetékességi kikötés hatálya, mivel a Ptk.-ban szabályozott szerződésátruházás a korábban részletesen kifejtettek szerint jogutódlást eredményez, szerződésátruházás esetén a szerződésbe belépő félre is kiterjed. A már említettek szerint – mivel a szerződés tartalmát érintően ebben az esetben is jogutódlás következik be – ugyanez a joghatás érvényesül akkor is, ha a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződés ilyen illetékességi kikötést tartalmazott, és 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése

- alapján következett, illetve következik be szerződésátruházás. Az illetékességi kikötés hatálya tehát a jogok és kötelezettségek átszállására tekintettel ilyenkor is kiterjed a szerződésbe belépő félre.
- [55] A gyakorlatban ezzel kapcsolatban problémaként jelentkezett, hogy a régi Pp. 41. § (6) bekezdése 2009. június 30-tól kezdődően kizárta a megyei bíróság (törvényszék) hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Bíróság (Fővárosi Törvényszék) és a Pest Megyei Bíróság (Budapest Környéki Törvényszék), a helyi bíróság (járásbíróság) hatáskörébe tartozó ügyben pedig a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességének kikötését, és ezt a tilalmat a Pp. 27. § (6) bekezdése is változatlan formában fenntartotta. Kérdésként merült fel ezért, hogy abban az esetben, ha a 2009. június 30-át megelőzően kötött szerződésben például a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kötötték ki, és a szerződést érintően a Ptk. 53/C. § (2) bekezdésének alkalmazási körébe tartozó szerződésátruházás következett vagy következik be, az illetékességi kikötés irányadó lesz-e a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél közötti, a szerződésből eredő jogvita esetén, vagy azért, mert az alanycsere folytán a szerződést a Ptk. 53/C. § (2) bekezdése alapján új szerződésnek kell tekinteni, az illetékességi alávetésre vonatkozó megállapodás hatálya a jogutódra nem terjed ki.
- [56] E vonatkozásban annak van döntő jelentősége, hogy a szerződésben rögzített illetékességi kikötés olyan eljárásjogi hatású magánjogi megállapodás, amelynek érvényességét a megkötésekor irányadó szabályok alapján kell megítélni. Ha tehát a szerződő felek 2009. június 30-át megelőzően kötötték ki például a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét és más érvénytelenségi ok sem áll fenn, az illetékességi kikötést érvényesnek kell tekinteni.
- [57] Előfordulhat ugyanakkor, hogy az illetékességi alávetésre vonatkozó megállapodás megkötését követően jogszabályváltozás történik, és a jogalkotó az olyan típusú ügyek elbírálását, amelyre a szerződő felek illetékességi megállapodása vonatkozott, más bíróság hatáskörébe utalja vagy valamely másik bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg. Ilyen esetekben, ha a jogszabályváltozást megelőzően nem került sor a keresetlevél benyújtására, az egyébként érvényes illetékességi kikötés nem alapozhatja meg a kikötött bíróság illetékességét. A hatáskör és az illetékesség megállapításánál ugyanis a keresetlevél benyújtásának időpontja az irányadó [rég. Pp. 27. § (1) bekezdés, 42. §, Pp. 23. § (1) bekezdés, 30. § (1) bekezdés]. A keresetlevél beadásakor hatásköri, illetve kizárólagos illetékességre vonatkozó szabályokkal szemben pedig a felek illetékességi megállapodása nem érvényesülhet (BH1994. 255.).
- [58] Más megítélés alá esik azonban a régi Pp. 41. § (6) bekezdésének, illetve a Pp. 27. § (6) bekezdésének a Fővárosi Törvényszék, a Budapest Környéki Törvényszék és a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességének kikötését érintő rendelkezése. Az ítélezési gyakorlatban elfogadott jogértelmezés szerint ugyanis a régi Pp. 41. § (6) bekezdése a 2009. június 30-tól kezdődő időszakra, a Pp. 27. § (6) bekezdése pedig a Pp. hatálybalépésétől kezdődően csupán azt tiltotta meg, hogy kikössék e bíróságok illetékességét, azt azonban nem, hogy keresetlevelet nyújtsanak be ezekhez a bíróságokhoz. Az említett eljárási szabályok tehát nem a Fővárosi Törvényszék, a Budapest Környéki Törvényszék és a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességének kizárásáról rendelkeznek. Ezért abban az esetben, ha a felek 2009. június 30-át megelőzően kötötték ki e bíróságok valamelyikének illetékességét, és az illetékességi kikötés egyébként anyagi jogi és eljárásjogi szempontból is megfelelő, nincs akadálya annak, sem a régi Pp. 41. § (6) bekezdése, sem a Pp. 27. § (6) bekezdése nem zárta, illetve zárja ki, hogy igényüket peres úton ezek előtt a bíróságok előtt érvényesítsék (Fővárosi Ítéletábr. 3.Pkf.26.720/2009/1.).
- [59] Ha tehát a régi Ptk. hatálya alatt kötött szerződésben 2009. június 30-át megelőzően a Fővárosi Törvényszék, a Budapest Környéki Törvényszék vagy a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kötötték ki, és 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján szerződésátruházás következett, illetve következik be, az illetékességi kikötés hatálya – a már említettek szerint, figyelembe véve, hogy a szerződéses jogok és kötelezettségek a Ptk. 53/C. § (2) bekezdésének alkalmazási körébe tartozó szerződésátruházás esetén is átszállnak a szerződésbe belépő félre, tehát tartalmilag ilyenkor is jogutódlásra kerül sor – kiterjed a szerződésbe belépő félre, a szerződésből eredő igény pedig a kikötött bíróság előtt érvényesíthető.
- [60] 16. A Kúria előzőekben kifejtettektől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejüként.

V.

[61] A kifejtett indokokra figyelemmel a jogegységi tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. Határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésében írtak folytán a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2021. július 12.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Farkas Attila s. k.,
előadó bíró

Böszörményiné Dr. Kovács Katalin s. k.,
bíró

Dr. Gáspár Mónika s. k.,
bíró

Dr. Kocsis Ottília s. k.,
bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s. k.,
bíró

Dr. Szabó Klára s. k.,
bíró

IX. Határozatok Tára

A Kormány 1493/2021. (VII. 21.) Korm. határozata a Dadi Református Egyházközség Általános Művelődési Központja tornacsarnokának megépítéséhez és a kapcsolódó beruházásokhoz szükséges támogatásról

A Kormány

1. támogatja a Dadi Református Egyházközség Általános Művelődési Központja tornacsarnokának megépítését és a kapcsolódó beruházások megvalósítását;
2. felhívja a pénzügyminisztert, hogy – a miniszterelnök általános helyettese bevonásával – gondoskodjon az 1. pontban meghatározott cél érdekében 1 130 865 150 forint többletforrás rendelkezésre állásáról a Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló 2020. évi XC. törvény 1. melléklet XLVII. Gazdaság-újraindítási Alap fejezet, 2. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 1. Gazdaság újraindítását szolgáló miniszterelnökségi fejezeti kezelésű előirányzatok alcím, 3. Egyházi működési, program és fejlesztési támogatások jogcímcsoport javára;

Felelős: pénzügyminiszter
a miniszterelnök általános helyettese

Határidő: a felmerülés ütemében

3. felhívja a miniszterelnök általános helyettesét, hogy gondoskodjon az 1. pontban foglalt cél megvalósítása érdekében, a 2. pontban meghatározott forrás terhére 1 130 300 000 forint támogatási összegben támogatási jogviszony létesítéséről.

Felelős: a miniszterelnök általános helyettese

Határidő: a 2. pontban meghatározott forrás rendelkezésre állását követően azonnal

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Magyar Közlönyt az Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A szerkesztésért felelős: dr. Salgó László Péter.

A szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

A Magyar Közlöny hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://www.magyarokozlony.hu> honlapon érhető el.